

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på
www.bra.se/ekostod

A photograph showing the silhouettes of firefighters in full protective gear, including helmets and oxygen tanks, working in front of a large, intense fire. The fire is bright orange and yellow, filling the background. The firefighters are positioned in the foreground, their forms dark against the bright light of the flames.

En socialt ansvarstagande räddningstjänst

Utvärdering av Ungdomsbrandkåren Backdraft i Falköping

Anita Boij

Rapport 2017:2

VETA MERA
Boij AB

*En socialt ansvarstagande
räddningstjänst*

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	7
Utvärderingen	7
Teorierna bakom Backdraft	9
Utanförskapets pris	9
KASAM-teorin	12
Backdraft	13
Syfte och mål	13
10 träffar under en termin	16
Ledning och styrning	16
Rekryteringsgruppen och uttagning av deltagare	18
Finansiering	18
Deltagarna i Backdraft	19
När deltagarna gått Backdraft	19
Skolan och sysselsättningen	20
Backdrafts innehåll och genomförande	22
Informationen	23
Ledarnas kunskaper och bemötande	24
Kursens innehåll och kvalitet	25
Förändra eller ändra i Backdraft	27
Backdrafts betydelse	29
Nytta och kunskap	31
Personlig utveckling	32
Mellanmänniska relationer	35
Yrkesval	36
Förtroende för blåljusmyndigheter	37
Nöjdhetsindex	37
Deltagarnas moral	38
Samhällsmoral	41
Medborgarmoral	42
Arbetsmoral	42
Drogmoral	43
Fritid	43
Slutsatser och förslag	44
Slutsatser	44
Förslag på förbättringsområden	47
Slutord	48
Utvärderingens metod	49
Referenser	54
Bilaga 1. Intervju chefer Samhällsskydd Mellersta Skaraborg	56
Bilaga 2. Deltagarenkäten	58
Bilaga 3. Deltagarintervjuer	62
Tidigare rapporter	63

Sammanfattning

Sedan våren 2008 bedriver Samhällsskydd Mellersta Skaraborg ungdomsverksamheten Backdraft.¹ Verksamheten utgår från en ungdomsbrandkårsanda med relationen i centrum där kunskaper och färdigheter ges i hjärtlungräddning, agerande vid brand- och trafik-olycka, livräddning, att förebygga brand och olyckor samt kost och träning. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för ungdomar att må bra, bli trygga och självständiga individer och att därigenom förebygga ett utanförskap.

Utvärderingen

Syftet med utvärderingen var att åstadkomma en systematisk och tvärsektoriell sammanställning av de lärdomar som Backdraft genererat sedan projektstarten. I utvärderingen har fokusgruppsintervjuer genomförts med chefer på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, ledare för Backdraft, rekryteringsgruppen samt med politiker och förvaltningschefer. Vid 4 Backdraftträffar under våren och 3 träffar under hösten genomfördes deltagande observationer i kombination med samtalsliknande intervjuer. Det var 96 av 157 nåbara tidigare deltagare som har svarat på en enkät och 17 deltagare har också intervjuats. Följande slutsatser kan dras av utvärderingen:

Slutsatser

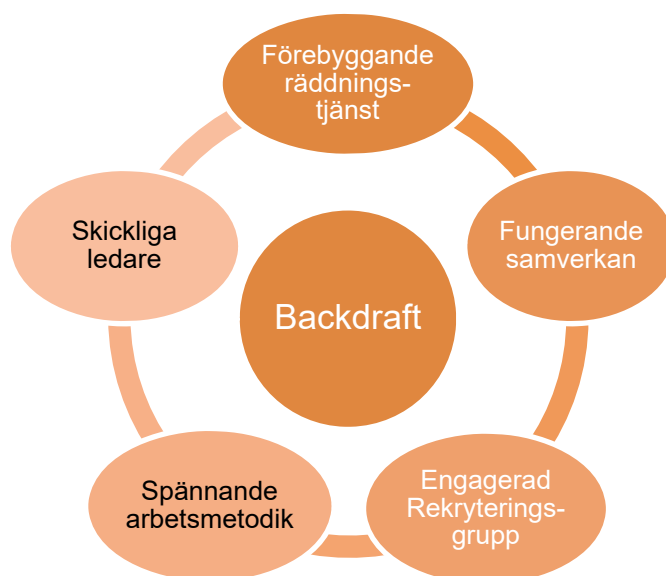
1. Den första slutsatsen handlar om att *verksamheten är mycket väl fungerande och uppnår både sitt syfte och sina mål*. Alla resultat i utvärderingen visar på att verksamheten i alla avseenden är mycket väl fungerande. Backdraft uppnår verkligen sitt syfte att skapa bättre förutsättningar för ungdomar att må bra, bli trygga och självständiga individer och att därigenom förebygga ett utanförskap. Backdrafts arbetsmetod att genom en utbildning i brandkårsanda har skapat ett intresse från ungdomarnas sida att delta i utbildningen. Genom rekryteringsgruppens uttagning av deltagare sätts blandade grupper samman av flickor och pojkar, ungdomar med olika etnicitet, social bakgrund och personliga egenskaper. I och med att deltagare medverkat i utvärderingen från hela tiden som Backdraft funnits och att de äldsta var i åldrarna 23–24 år kan sägas att resultaten visar att Backdraft gjort tydliga avtryck i deltagarnas liv och främjat en positiv utveckling hos deltagarna.

2. Den andra slutsatsen är *Backdraft har en fungerande samverkan* mellan Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, Folkhälsorådet, Barn- och Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen. Grundbulten i samverkan är det förtroende som finns

¹ Backdraft är en rökgasexplosion som uppstår när oförbrända brandgaser i ett ventilationskontrollerat utrymme exploderar. När syre strömmat till, genom en ruta som krossas eller en dörr som öppnas, blandas syre och brandgaser. Av en tändkälla tar brandgaserna fyr och trycker på de ännu inte antända brandgaserna utåt. Detta leder till ett eldklot som trycks ut ur byggnaden. Tiden från att luft strömmar in tills det kommer ut ett eldklot är minst en minut.

mellan de samverkande parterna. Förtroendet är horisontellt mellan de olika yrkesgrupperna på samma nivå och vertikalt mellan grupperna på olika nivåer. Samverkansparterna träffas också ofta i andra sammanhang och de är vana vid att samarbeta med varandra. Däremot är inte samverkan så tydligt organiserad med ledningsgrupp, referensgrupp och arbetsgrupp. Detta var dock inte något problem för de olika samverkande parterna, utan arbetssättet upplevdes som funktionellt och tillräckligt.

3. Den tredje slutsatsen handlar om arbetsmodellens framgångsfaktorer och eventuella svårigheter. I den här utvärderingen kan främst fem betydelsefulla framgångsfaktorer identifieras. De är:

Den första framgångsfaktorn eller snarare förutsättningen för att det överhuvudtaget skulle kunnat bli något Backdraft var den tydliga grundidé som genomsyrar Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, nämligen att både förebygga och hjälpa. I det här sammanhanget kan man kalla Samhällsskydd Mellersta Skaraborg för *en förebyggande räddningstjänst*.

Den andra framgångsfaktorn är den *samverkan* som idag finns runt Backdraft. Den har möjliggjort att Backdraft som startade som ett projekt kunde övergå till en permanent verksamhet.

För det tredje är *rekryteringsgruppen* en framgångsfaktor. Genom kuratorerna sker marknadsföringen av Backdraft och också extra pushande på de elever som skulle kunna passa och behöva Backdraft. Dessutom är rekryteringsgruppen oerhört viktig för att utifrån anmälningarna sätta samman en deltagargrupp som överensstämmer med den målgrupp som Backdraft önskar nå.

Den fjärde framgångsfaktorn är den spännande *arbetsmetodiken*. Det finns en mängd olika verksamheter som vill vara förebyggande och socialt ansvarstagande. Med sitt spännande innehåll får Backdraft en annan dragningskraft än traditionell ungdomsverksamhet. Att få delta i Backdraft ger deltagarna en känsla av att vara utvalda och att få delta i något som de flesta ungdomar inte får vara med om. Backdraft är därmed ett verktyg som ger deltagarna både kunskap och praktisk övning, men som framför allt leder till en måluppfyllelse.

Den femte framgångsfaktorn är *de skickliga ledarna*. Som stöd i utbildningen har ledarna en handledning att följa som arbetats fram under flera år och som justeras

utifrån nya erfarenheter från utbildningarna och deltagarnas förutsättningar. Genom att ledarna gör och visar det de är bra på som brandmän, tydligt visar och berättar om sina värderingar samt har ett intresse för ungdomar uppstår de goda resultaten. I mötet mellan ledare och deltagare sker något mer än att deltagarna lär sig att släcka bränder och göra hjärt- och lungräddning.

Tillsammans bildar dessa fem framgångsfaktorer en helhet där varje komponent behövs för att nå framgång. De är så att säga de nödvändiga faktorerna för att skapa ett hållbart och långsiktigt samhällsbärande arbetskoncept.

Förslag på förbättringsområden

Det har inte i utvärderingen framkommit brister som föranleder några förslag på åtgärder. Det medför att det inte heller finns så många förslag på förbättringsområden. Det förslag som ges är:

- **IDÉFORUM.** De samverkande parterna – exempelvis folkhälsorådet, rekryteringsgruppen och ledarna för Backdraft – träffas en gång om året för ett idéforum om Backdraft. I detta forum tas upp frågor som kan vara en angelägenhet för mer än en samverkanspart eller som kan behöva ventileras i ett större forum. I utvärderingen har två frågor tagits upp som skulle passa att ta upp gemensamt. De är:
 - **ÅTERTRÄFFAR.**
 - **TILLVARATA DELTAGARNAS KUNSKAPER I SKOLAN.**

Slutord

Till sist kan sägas att alla resultaten visar på en väl fungerande verksamhet som innebär ett socialt ansvarstagande där Backdraft är en del i arbetet för att skapa bättre förutsättningar för ungdomar att må bra, ha en bra självkänsla, bli trygga och självständiga individer. Backdraft bidrar till att ungdomarna upplever sig som en del i samhället – ett innanförskap – där de vill bidra på olika sätt snarare än att de upplever ett utanförskap.

Backdraft är därmed en arbetsmodell som är väl värd att spridas till andra räddningstjänster och kommuner som vill arbeta med ett socialt ansvarstagande förebyggande arbete på det här sättet.

Inledning

Ungdomars livsstil och levnadsvillkor är ofta i fokus i den offentliga politiska debatten och i massmedia. Ofta tar nyhetsförmedlingen upp ämnen som ger en mindre fördelaktig bild av ungdomar som grupp betraktat. Den senaste tiden har det bland annat tagits upp att svenska barn och tonåringar sover betydligt mindre än de gjorde för 30 år sedan (svt.se/). Det har rapporterats upp att självmorden bland unga ökar (aftonbladet.se). Det har också varit många nyheter om bråk mellan ungdomar (gp.se) och ungdomar som kastat sten mot brandmän (expressen.se). Även om dessa exempel är hämtade från det senaste halvåret, är nyhetsbilden av ungdomar inte ny. Oavsett om den bild som förmedlas om ungdomar är negativ, positiv, relevant eller saklig, går det inte att komma ifrån att ungdomars utveckling till trygga och självständiga vuxna är viktigt för samhället. Därför arbetas det för både nationellt, regionalt och kommunalt att stärka ungdomar på olika sätt.

I Falköpings kommun har Räddningstjänsten (numera Samhällsskydd Mellersta Skaraborg)² i många år arbetat utifrån två huvuduppdrag: att förebygga olyckor och bränder samt att hjälpa till vid olyckor och bränder. När det gäller det förebyggande arbetet sker det både som tillsyn och som utbildning bland barn, ungdomar och vuxna.

Sedan våren 2008 bedriver Samhällsskydd Mellersta Skaraborg ungdomsverksamheten Backdraft. Upprinnelsen till Backdraft i Falköping var att en av cheferna på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg hade uppmärksammat att Alingsås bedrev en ungdomsbrandkår som hette Backdraft. Den hade starkt socialt fokus där brandmän höll i träffarna där etik och moral vävdes in i aktiviteterna som bestod av olika brandkårsrelaterade uppgifter. Idén togs med hem till Falköping, anpassades efter egna tankar och startades därefter upp.

Utvärderingen

I januari 2016 fick Veta Mera Boij AB uppdraget av Falköpings kommun att utvärdera Backdraft. Ansvarig forskare har varit Anita Boij, teologie doktor i religionssociologi.

Med hjälp av en processutvärdering var syftet att åstadkomma en systematisk och tvärsektoriell sammanställning av de lärdomar som Backdraft genererat sedan projektstarten (med målsättningen att utveckla en mer konsekvent arbetsmetodik). Eftersom verksamheten baseras på lokala förutsättningar har det hittills varit svårt att dra generella slutsatser om resultaten från interna uppföljningar (huvudsakligen bestående av kursutvärderingar som deltagarna besvarat). Följaktligen skulle utvärderingen identifiera:

² Det namnet används också genomgående i rapporten, oavsett om det som åsyftas ligger före namnbytet eller inte.

- Arbetsmodellens presumtiva framgångsfaktorer och eventuella svårigheter givet dess målsättningar (att i ett tidigt skede identifiera ungdomar med stödbehov och att ge målgruppen bättre förutsättningar att växa upp till trygga och självständiga individer).
- De organisatoriska förutsättningarna som krävs för att arbeta mot arbetsmodellens målsättningar (inklusive samverkansaktörernas strategier för styrning).
- De nödvändiga faktorerna för att skapa ett hållbart och långsiktigt samhällsbärande arbetskoncept, som andra kommuner kan implementera.

Utifrån det tredelade syftet är målsättningen med utvärderingsarbetet att belägga om genomförandet av samverkansmodellen (har varit och) är framgångsrikt i att främja en positiv utveckling hos den aktuella målgruppen, om det finns enskilda element i verksamheten som är mer betydelsefulla än andra för utfallet och att ge förslag till åtgärder som kan bidra till att utveckla arbetsmetodikerna för att bli mer ändamålsenliga. Detta till gagn för framgångsrika och långsiktiga kommunala investeringar i ungdomar med behov av stöd.

Utvärderingen har genomförts under perioden 15 januari 2016 till 1 mars 2017. Utvärderingen har bestått av 4 moment:

1. *Fokusgruppsintervjuer.* Under våren 2016 skedde 4 fyra fokusgruppsintervjuer med chefer på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, ledare för Backdraft, rekryteringsgruppen samt med politiker och förvaltningschefer. Under hösten 2016 skulle de uppföljande intervjuerna med chefer på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, ledare för Backdraft och rekryteringsgruppen genomföras. På grund av den olycka som forskaren råkade ut för senarelades dessa till januari 2017. Intervjuerna tog 60–90 minuter och spelades in för att senare analyseras kvalitativt. Sammanlagt genomfördes 7 intervjuer.

2. *Deltagande observationer.* Vid 4 Backdraftträffar under våren och 3 träffar under hösten genomfördes deltagande observationer i kombination med samtalsliknande intervjuer. Eftersom deltagarna ännu inte var myndiga förankrades deras frivilliga medverkan för godkännande av både dem själva och deras målsmän. Vårdnadshavarna kontaktades inför respektive termin per brev. Sammanlagt genomfördes 7 deltagande observationer.

3. *Deltagarenkät.* I april 2016 gick en förfrågan ut till alla tidigare Backdraftdeltagare (år 2008–2015), som det fanns en aktuell adress till, om de ville besvara en webbenkät. Enkäten innehöll 10 frågor samt en förfrågan om att delta i en intervju om Backdraft. Enkäten i sin helhet finns i bilaga 1. Då det inte fanns aktuella adresser till alla 172 deltagare skickades förfrågan ut till 157 deltagare och det var totalt 96 som svarade. Det ger en svarsprocent på 61 %. Det var 46 tjejer och 50 killar som svarade på enkäten. De deltagare som svarade på enkäten var i genomsnitt 19 år. De yngsta var 15 år och de äldsta 25 år. Enkäterna har analyserats kvantitativt.

4. *Retrospektiva individuella intervjuer.* I enkäten tillfrågades samtliga informanter om möjligheten att delta i en individuell, retrospektiv intervju. Det var 27 deltagare som kunde tänka sig att ställa upp. När dessa sedan tillfrågades var det sammanlagt 17 tidigare deltagare som hade möjlighet att delta. Det var 9 tjejer och 8 killar som deltog i intervjuerna. De var i åldrarna 16–24 år. Varje intervju tog 30–45 minuter. Intervjuerna spelades in för att senare analyseras kvalitativt. Som tack för deras medverkan fick de intervjuade biopresentkort från Backdraft.

Teorierna bakom Backdraft

Det är första träffen i Backdraft.

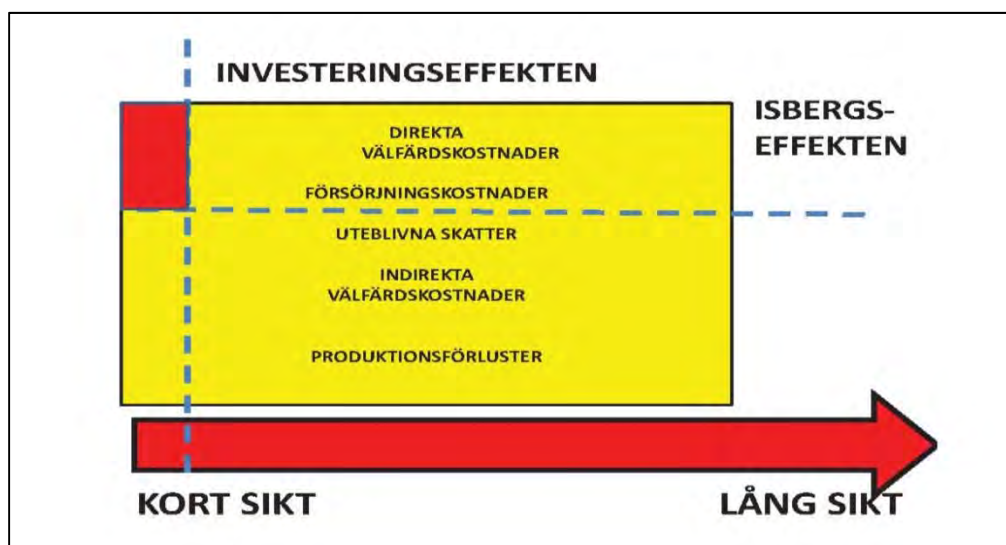
Deltagarna sitter i entrén i räddningstjänsten och väntar på att det ska börja. De som känner varandra sitter tillsammans och pratar lite tyst. Andra sitter med sina mobiler. Kl. 17 30 kommer ledarna och öppnar för deltagarna och vi går tillsammans till lektionssalen. Deltagarna sätter sig med dem de känner eller var för sig. Så börjar presentationen av ledare och deltagare. Lite tyst och försiktigt säger deltagarna sina namn. Ledarna berättar om Backdraft med hjälp av ett bildspel med bilder från tidigare Backdraftkurser, visar schemat, ordningsregler och berättar om arbetet som brandman. Några deltagare kommer med lite frågor. Så är det dags för fika. Alla ska hjälpa till att göra fika, men det är bara några som hjälper till. Andra sätter sig och väntar på fikaten, pratar, håller på med mobilen. När fikaten är klart och allt är avplockat och iordninggjort fortsätter kvällens aktiviteter. Vi går runt och tittar på lokalerna och deltagarna får sina kläder som de ska ha under hela kursen. Under tiden som några provar kläder och andra väntar pratar deltagarna lite mer med varandra. En del har svårt att bara vänta och de testat det ena träningsredskapet efter det andra som finns i gymmet utanför omklädningsrummet. Till sist har alla fått kläder och kvällen avslutas.³

Utgångspunkterna för Backdraft är teorierna om ”Utanförskapets pris” och KASAM (känsla av sammanhang). Här beskrivs kortfattat de båda teorierna.

Utanförskapets pris

Det utanförskap som det innebär för individen att inte arbeta eller studera leder det också till betydande ekonomiska kostnader, både för den enskilde och för samhället. Nationalekonomen Ingvar Nilsson har i många år gjort socioekonomiska beräkningar på utanförskapets pris. Till dessa hör de direkta välfärdskostnader som uppstår i form av alla de olika insatser som görs kring den unge. Det finns indirekta kostnader såsom besök hos socialtjänsten och sjukvården. En tredje grupp av kostnader är finansiella kostnader som handlar om olika kostnader för försörjning; a-kassa, sjuk- och aktivitetsersättning, ekonomiskt bistånd. Dessutom tillkommer alla de skatteintäkter som inte uppstår på grund av produktionsförluster. Det är utebliven moms, kommunalskatt, landstingsskatt och statlig skatt (Nilsson 2010). Detta är illustrerat i figur 1.

³ De här berättelserna som inleder kapitlen kommer från de observationer som gjorts.

Figur 1. Utanförskapets synliga och osynliga kostnader. Hämtad från Nilsson 2010.

Enligt Nilsson missar man ofta de osynliga indirekta kostnaderna och det långsiktiga tidsperspektivet i värderandet av utanförskapets pris. I figur 1 illustrerar den gula ytan den totala kostnaden för en viss form av utanförskap. Ovanför den vågräta streckade linjen (isbergets topp) finns utanförskapets synliga del. Till vänster om den lodräta streckade linjen (investeringseffekten) återfinns utanförskapets kortsiktiga kostnader. Den röda ytan i figuren markerar den kortsiktiga synliga delen av kostnaden för utanförskap.

De sammanlagda kostnaderna för en ung människa som står utanför arbetslivet kan med både de finansiella kostnaderna för försörjning, och produktionsförluster kosta samhället flera hundra tusen kronor per år. En livslång kostnad för en ung människa som inte kommer i arbetslivet handlar om 10–15 miljoner kronor. En betydande del av dessa effekter består av de produktionsförluster som uppstår till följd av att de inte får tillträde till arbetsmarknaden. En annan stor kostnadspost är kostnaderna för deras livslånga försörjning. De offentliga aktörer som har mest att förlora på detta utanförskap är ofta Försäkringskassan och kommunen. Det är också de aktörer som skulle ha mest att vinna på att förhindra detta utanförskap. (Nilsson 2010). Även Arbetsförmedlingen, landstingen och rättsväsendet får kostnader på grund av ohälsa och ökad kriminalitet.

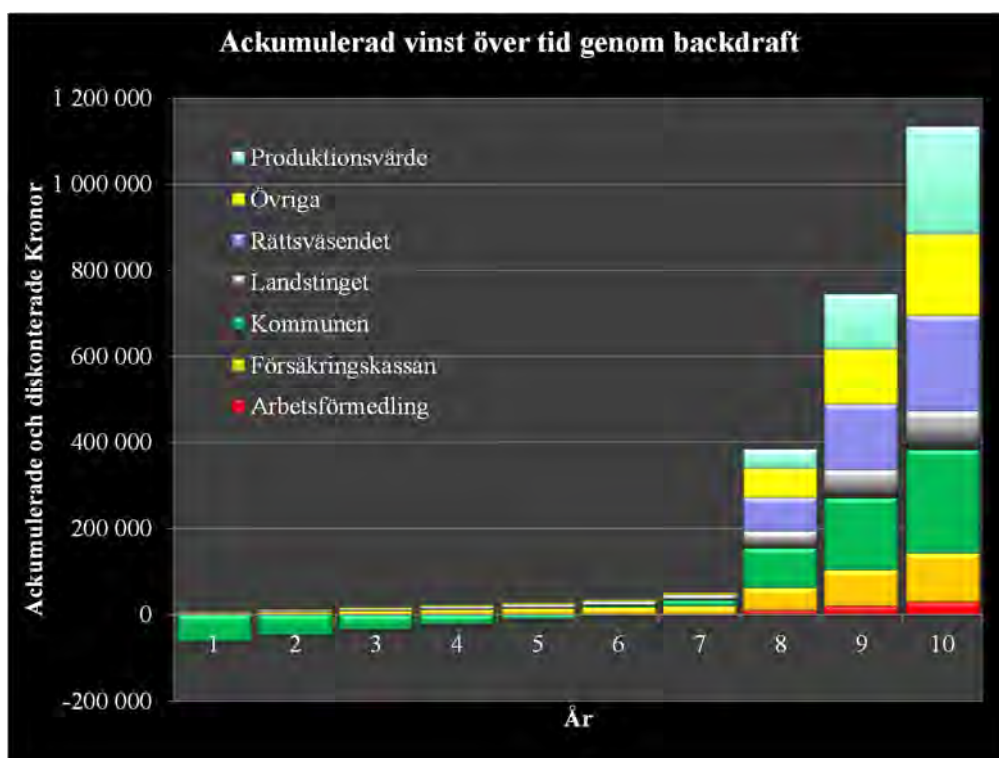
Inom ramen för Backdraft har en socioekonomisk beräkning genomförts. Resultaten från beräkningen grundar sig på att cirka 12 % av ungdomarna i en årskull hamnar i ett utanförskap där de inte är självförsörjande. I Falköping föds cirka 340 barn per år. Om 45 ungdomar per årskull hamnar utanför innebär det ur ett livsperspektiv fram till 65 års ålder en total kostnad i Falköping på 618 145 181 kronor, se tabell 1.

Tabell 1. Ackumulerade kostnader för 1 årskull i Falköping om 45 personer hamnar utanför. Kronor

	År 1	År 5	År 10	År 20	År 30	År 45
Arbetsförmedlingen	704 803	3 263 162	5 945 244	9 961 638	12 674 970	15 187 681
Försäkringskassan	4 825 392	22 341 059	40 703 782	68 201 798	86 778 473	103 981 607
Kommunen	5 031 392	23 294 816	42 441 457	71 113 385	90 483 112	108 420 660
Landstinget	3 302 979	15 292 447	27 861 723	46 684 105	59 399 832	71 175 371
Rättsväsendet	1 271 776	5 888 192	10 727 856	17 975 211	22 871 265	27 405 309
Övriga	827 666	3 832 006	6 981 635	11 698 178	14 884 506	17 835 239
Summa	15 964 008	73 911 682	134 661 698	225 634 316	287 092 157	344 005 866
Produktionsvärde	12 721 766	58 900 445	107 312 318	179 808 675	228 784 617	274 139 325
						618 145 181

Källa: Socioekonomi Backdraft.

Observera att kostnaden enbart gäller för en årskull. De som får de största kostnaderna är kommunen och försäkringskassan. I beräkningen har också en uträkning gjorts av den vinst det skulle innebära för kommunen om en deltagare i Backdraft kan gå från utanförskap till innanförskap, se figur 2.

Figur 2. Ackumulerad vinst för 1 person som gått Backdraft över en 10 års period.

Källa: Socioekonomi Backdraft

Under en tioårsperiod blir den ackumulerade vinsten över 1,1 miljon kronor och under ett livsperspektiv blir det cirka 10 miljoner kronor (Socioekonomisk beräkning Backdraft).

Det bör dock noteras att ordparet utanförskap – innanförskap kan ha olika betydelser i olika kontexter.

KASAM-teorin

Förkortningen KASAM står för Känsla Av SAMmanhang och teorin härrör från professor Aaron Antonovsky. För att hälsan ska bevaras och förbättras behövs det en stark känsla av sammanhang. Antonovsky beskriver KASAM på följande sätt:

Känslan av sammanhang är en global hållning som uttrycker i vilken utsträckning man har en genomträngande och varaktig med dynamisk känsla av till att (1) de stimuli som härrör från ens inre och yttre värld under livets gång är strukturerade, förutsägbara och begripliga, (2) de resurser som krävs för att man skall kunna möta de krav som dess stimuli ställer på en finns tillgängliga, och (3) dessa krav är utmaningar, värda investering och engagemang (Antonovsky 1991 sid. 41).

Tre komponenter i denna känsla av sammanhang är begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet.

Till KASAM-teorin hör också ett salutogent synsätt. Även det begreppet härrör från Antonovsky. Docent Peter Westlund är en av de tongivande i Sverige när det gäller ett salutogent synsätt. I hans bok ”Salutogen GPS” (2009) skriver följande definition av ett salutogent synsätt:

Begreppet salutogen är en sammansättning av det latinska ordet salus och det grekiska ordet genesis. Salus betyder hälsa och hälsans gudinna i den romerska mytologin. Genesis betyder ursprung och tillblivelse. Det salutogena synsättet handlar således om hälsans ursprung och vad som bidrar till att hälsan bevaras och förbättras (Westlund 2009 sid. 9-10).

Bild 1. Säker uttagning ur bil.

Backdraft

Det är andra träffen i Backdraft. Deltagarna sitter i entrén och väntar på att alla ska komma. Den här gången har bara åtta av de tolv deltagarna kommit. Två kommer för sent och två kommer inte alls. Vi får presentera oss igen för varandra och jag som är med gruppen för första gången får berätta om min uppgift. Kvällens tema är "Hjärt- och lungräddning". Tekniken strular så det blir ingen filmvisning som planerat. Först går ledarna igenom grunderna i hjärt- och lungräddning. De ställer lite frågor som deltagarna tyst svarar på. Sedan är det dags att börja öva. Alla hjälps åt med att flytta bord och stolar åt sidan för att frigöra golvyta. Räddningstjänsten har precis nyinköpta övningsdockor som kallas MiniAnne. De ser ut som en liten badring med huvud och en tom påse över ringen. Ledarna visar först bröstkompressionen och hur man ska göra. För att lättare hålla en jämn rytm ska man tänka på låten "Staying alive". I början är det svårt att få till trycket. När man gör rätt ger dockan ifrån sig ett klickljud. Deltagarna får snabbt ont i handlederna av att göra bröstkompressioner, men det övas och övas. Därefter visar ledarna hur man gör inblåsningar. Om man gör rätt höjer sig den platta påsen som en bröstkorg. Det är ännu svårare för deltagarna. Ledarna visar också hur en hjärtstartare fungerar. Till sist är det fikadags. Alla hjälps snabbt åt att plocka fram fikaten. Deltagarna pratar lite med varandra, men det märks att de ännu inte känner så många. Efter fikaten går vi ut till ambulansen och får se hur deras automatiska dekompansionsmaskin "LUCAS" fungerar. Innan ambulanssjuksköterskan startar den tycker flera deltagare att det vore häftigt att själva få testa maskinen. Men när de ser hur hårt den trycker på bröstkorgen på en mer människolik docka är det ingen som vill testa den. Vi går tillsammans till utbildningssalen igen, ställer tillbaka möblerna och kvällen avslutas.

Vad är då syftet och målen med Backdraft? För att tydliggöra Backdraft har en programteori tagits fram som beskriver Backdraft på ett överskådligt sätt. I det här kapitlet beskrivs också Backdrafts ledning.

Syfte och mål

I samband med utvärderingen har en programteori tagits fram över Backdraft, se sidan 15. En programteori är en modell eller karta som identifierar de centrala aktiviteterna i den verksamhet som ska granskas. Det kan också kallas för programlogik eller interventionsteori (Karlsson Vestman 2011). Programteorin har diskuterats i intervjuer samverkansparterna under våren och vintern 2016 för att den ska återspegla de samverkande parternas åsikter så mycket som möjligt.

Bakgrunden/problemställningen till Backdraft är behovet att stödja och vägleda ungdomar i deras utveckling till självständiga individer och för att de inte ska hamna i ett utanförskap. Det utanförskap som ungdomar kan hamna i är social och psykisk ohälsa, missbruk, riskbeteende och ensamhet.

Lösningen var att bland annat starta Backdraft och i programteorin används ordet ”ungdomsbrandkårsanda” istället för ”ungdomsbrandkår”. Anledningen till det är att Backdraft inte är en ungdomsbrandkår i den meningen att ungdomarna utbildas med syfte att sedan vara som volontärer eller frivilliga i räddningstjänsten. Utbildningen ger istället grundläggande kunskaper om hur man släcker bränder och räddar liv. Denna kunskap är värdefull i många sammanhang, men syftar inte till att ungdomarna sedan ska hjälpa till inom räddningstjänsten. Syftet med Backdraft är att:

Skapa bättre förutsättningar för ungdomar att må bra, bli trygga och självständiga individer och att därigenom förebygga ett utanförskap.

Själva *genomförandet* av Backdraft beskrivs mer ingående senare i det här kapitlet och i hela rapporten. *Målet* är att:

Stärka deltagarna i deras:

- Etik- och moralutveckling.
- Positiva attityder och beteenden.
- Självkänsla.
- Riskmedvetenhet.
- Ansvarsförmåga.
- Kontakter med andra ungdomar och vuxna.
- Förmåga att klara olika påfrestningar i tillvaron.
- Samarbetsförmåga.
- Hälsosam livsstil.
- Studie- och yrkesval.
- Motivation till en meningsfull fritid.

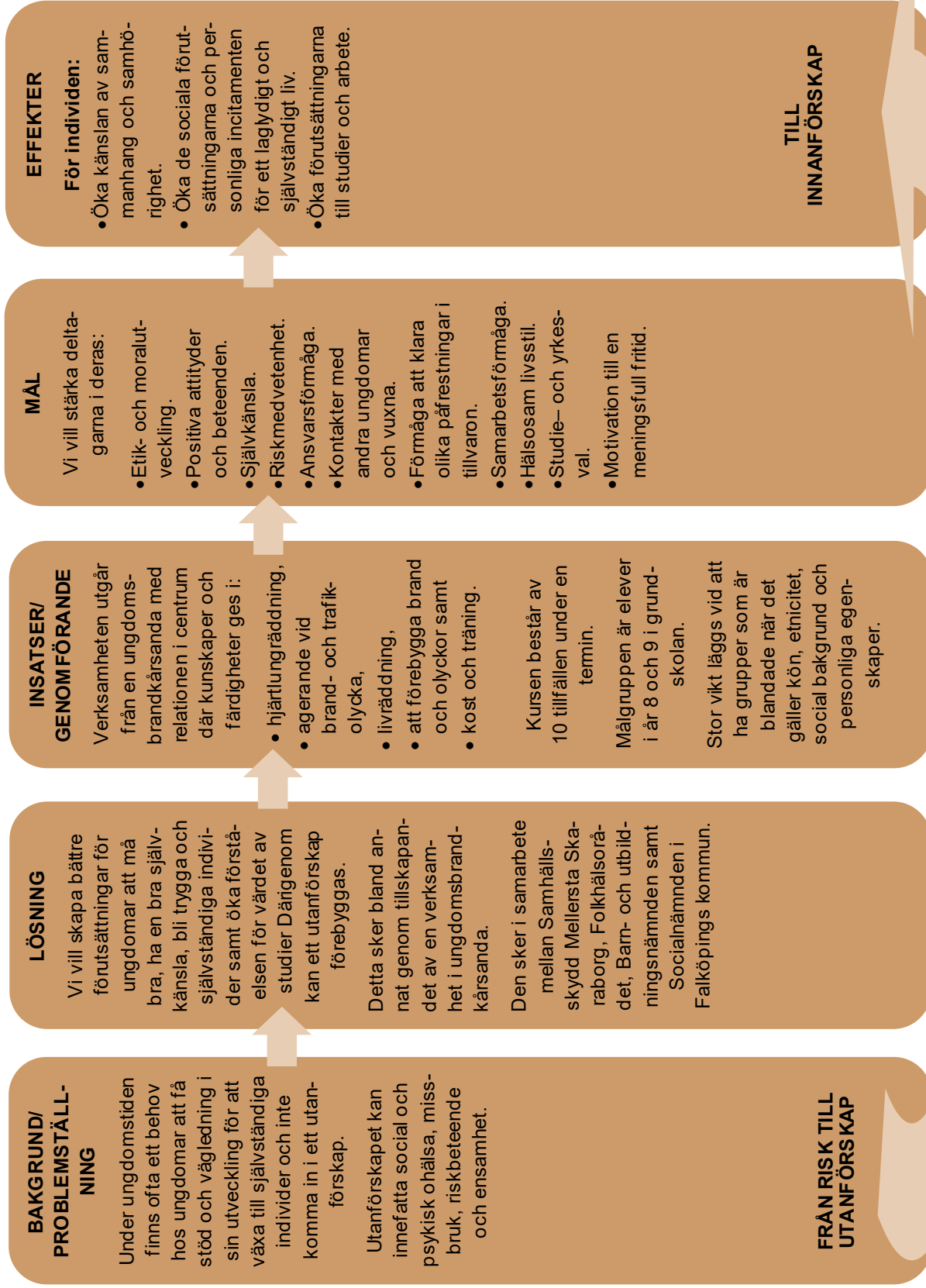
Förhoppningsvis ska Backdraft även leda till *effekter* på längre sikt och dessa är:

För individen:

- Öka känslan av sammanhang och samhörighet.
- Öka de sociala förutsättningarna och personliga incitamenten för ett laglydigt och självständigt liv.
- Öka förutsättningarna till studier och arbete.

Genom Backdraft ska, om möjligt, risken för utanförskap minska och möjligheten till innanförskap öka.

PROGRAMTEORI FÖR BACKDRAFT

Figur 3. Programteori för Backdraft.

10 träffar under en termin

Grundidén har från början varit att ungdomar som går i år 8 och 9 i grundskolan får anmäla sitt intresse till att delta i Backdraft. Sedan sker en uttagning av 10–12 ungdomar. Dessa möts i Samhällsskydd Mellersta Skaraborgs lokaler under tio tillfällen. Träffarna leds av brandmän. Sedan några år tillbaka är det tre brandmän som är ledare och delar på att ansvara för de olika utbildningstillfällena. I utbildningen tas upp ämnen och aktiviteter såsom:

- Organisationen runt räddningstjänsten
- Sjukvård och HLR
- Förebygga olyckor och bränder
- Räddning vid trafikolyckor
- Brand och brandsläckning
- Kost och hälsa
- Höghöjdsträning
- Vattenlivräddning
- Studiebesök i Göteborg med besök på SOS Alarm och Backaplan
- Ett dygn som brandman

Träffarna börjar oftast med en mer teoretisk del. Därefter följer fika och sedan är det en praktisk del. Vattenlivräddningen och studiebesöket i Göteborg är tillsammans med Backdraft Tidaholm. Studiebesöket i Göteborg är en heldag. ”Ett dygn som brandman” börjar på fredagseftermiddagen och pågår till lördagsförmiddagen.

För varje träff finns en ledarhandledning med vad som ska gås igenom, bildspel, filmer med mera. Utifrån denna har varje brandman möjlighet att sätta sin egen prägel på utbildningstillfället och ta vara på deltagarnas frågor samt gruppens förutsättningar.

Ledning och styrning

Verksamheten sker alltså i samverkan mellan Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, Folkhälsorådet, Barn- och Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen. Folkhälsorådet är det organ i kommunen där frågor om Backdraft tas upp. Folkhälsorådet består av följande:

Politiker

- Kommunstyrelsens ordförande
- 1:e vice ordförande
- 2:e vice ordförande

Tjänstemän

- Kommundirektör
- Socialchef
- Skolchef
- Samhällsbyggnadschef
- Kultur- och fritidschef
- Personalchef
- Räddningschef
- Drogförebyggande samordnare
- Folkhälsoplanerare
- Representant för Polismyndigheten

Genom att Backdraft har sin förankring i ett råd som består av både politiker, chefs-tjänstemän med flera är det många som är insatta i Backdraft och dess verksamhet. Den drogförebyggande samordnaren är den tjänsteman som ansvarar för samordningen av Backdraft.

Utförare av verksamheten är Samhällsskydd Mellersta Skaraborg. Ledarna i Backdraft utformar innehållet i Backdraft och ansvarar för utvecklingsarbetet av innehållet. Cheferna på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg tillser att de resurser som behövs av ledare, material, schemaläggning finns. När en fråga om utförandet behöver lyftas tar de i första hand upp frågan med cheferna på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg och den drogförebyggande samordnaren. Uttagningen av deltagare sker genom rekryteringsgruppen och gruppen beskrivs i nästa avsnitt.

Överlag uppfattade alla intervjuade att den ledningsstruktur som fanns för Backdraft var väl fungerande och ändamålsenlig.

Forskare: Har ni behov av en ledningsgrupp?

Informant 1: Jag har aldrig reflekterat över att jag saknar någon ledningsgrupp, utan det är frågorna när det gäller ekonomi som man tar upp. Det är sådana frågor som har varit aktuella under många år. Det är ju Folkhälsorådet som beslutar och vi har lyft det. Det är där beslutet har tagits om att det ska vara en gemensam finansiering av det.

Informant 2: Nej, det är inget jag känner av. /...⁴

Informant 3: Det är så pass inarbetat nu efter så många terminer (Rekryteringsgruppen).

Överlag fanns det i de olika grupperna och på de olika nivåerna ett förtroende för varandra. Förtroendet var horisontellt mellan de olika yrkesgrupperna på samma nivå och vertikalt mellan grupperna på olika nivåer. Ofta träffades också samverkansparterna i andra sammanhang och de var vana vid att samarbeta.

⁴ Tecknet /.../ betyder att en del i intervjun hoppats över i citatet. Det överhoppade förändrar dock inte innehållet i citatet.

Informant 1: När jag tänker på min personal är de så vana att jobba så. Vi har ju till exempel lägerverksamhet där vi också jobbar så.

Informant 2: Det finns samverkan mellan personal från skolan, socialförvaltningen och från folkhälsoenheten. Vi har nog en rätt så lång tradition att jobba så, särskilt i de här frågorna. Sedan är det inte alltid vi har hängrännesystem.

Informant 1: Vi skulle kunna göra mycket mer.

Informant 2: Det finns mer att göra givetvis, men det här är ett gott exempel där man kan visa att det faktiskt går att samverka (Folkhälsorådet).

Det som de intervjuade möjligtvis saknade var något forum att diskutera gemensamma mer övergripande frågor i om Backdraft. Några ansåg att folkhälsorådet fungerade som en ledningsgrupp och att rekryteringsgruppen var som en arbetsgrupp.

Rekryteringsgruppen och uttagning av deltagare

Rekryteringsgruppen består av ledare i Backdraft, drog förebyggaren, fältassistenter samt kuratorer från alla högstadieskolor. Utifrån ansökningarna väljer de tillsammans ut en grupp deltagare som ska bestå av tjejer och killar, ungdomar med olika etnicitet, social bakgrund och personliga egenskaper.

I början av terminerna sätts affischer upp på högstadieskolorna i kommunen och elever i år 8 och 9 får göra en intresseanmälan till utbildningen. Det är skolornas kuratorer som sätter upp affischer, och pushar lite extra för Backdraft bland de elever som de anser skulle passa lite extra bra i Backdraft och tar emot anmälningarna.

Det är ibland fler som ansöker än det finns platser i Backdraft. De som då inte kommer med vid sin ansökan, kommer med i en senare utbildning.

Finansiering

De första åren var Backdraft ett projekt som delvis fick finansiering av kommunens folkhälsoråd. Därefter övergick projektet till ordinarie verksamhet som sedan några år tillbaka finansieras av Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, Folkhälsorådet, Barn- och utbildningsnämnden samt Socialnämnden i Falköpings kommun.

Deltagarna i Backdraft

Det är nu tredje träffen i Backdraft. Deltagarna går och sätter sig på sina platser och kursen börjar. En deltagare har hoppat av. Kvällens ämne är Trafikolycka. Ledarna frågar om någon varit med i en trafikolycka och några deltagare berättar om sina upplevelser. Ledarna berättar om orsaker till trafikolyckor och de får frågor från deltagarna. Någon deltagare pratar rakt ut och det märks att deltagarna börjar känna sig mer trygga i gruppen. Under fiket är det mest tjejerna som plockar fram och killarna håller på med sina mobiler. Ledarna styr upp fiket så att fler hjälper till. Efter fiket är det dags att öva. Det tar 20 minuter innan alla fått på sig all utrustning och vi kan åka till övningsfältet. Kvällens övningar är att klippa i bil och göra säker uttagning ur bil av en skadad. Deltagarna delas upp i två grupper och gör var sitt moment. Under uppklippningen av bilen blir några snabbt lite uttråkade och går och sätter sig på marken, men under säker uttagning är alla helt koncentrerade på uppgiften. De får träna ett par gånger per grupp och det märks hur viktigt det är att kunna samarbeta för att kunna lösa uppgiften. När övningen är klar ska alla hjälpas åt att plocka iordning, det ska bytas om och ingen kan gå hem förrän alla är klara. Till sist är alla klara och kvällens kurstillfälle är slut.

I det här kapitlet beskrivs deltagarna utifrån svaren på deltagarenkäten. Svaren visar att det fanns deltagare som svarade från alla Backdraft-kurser. Två tredjedelar av de tidigare deltagarna studerade, antingen i grundskolan, på gymnasiet eller högskolan (67 %). Det var en fjärdedel (27 %) som arbetade.

När deltagarna gått Backdraft

Inbjudan att svara på webbenkäten skickades ut till alla deltagare från våren 2008 till hösten 2015. När hade de som svarat gått Backdraft? Svaret finns i tabell 2.

Tabell 2. När deltagarna gick Backdraft. Antal

Kurstid	Antal svarande
Våren 2008	6
Hösten 2008	2
Våren 2009	8
Hösten 2009	7
Våren 2010	3
Hösten 2010	1
Våren 2011	4
Hösten 2011	4
Våren 2012	8
Hösten 2012	11
Våren 2013	6
Hösten 2013	3
Våren 2014	3
Hösten 2014	10
Våren 2015	11
Hösten 2015	9
Totalt	96

Som synes har deltagare från alla kurser, sedan Backdraft startade våren 2008, svarat på enkäten. Flest deltagare är dock från de senaste tre kurserna, våren 2014 – hösten 2015. Från hösten 2010 är den bara en deltagare som svarat.

Det har varit möjligt för en del deltagare att gå kursen två gånger, i mån av plats och behov. I enkätundersökningen var det 4 deltagare som gått kursen mer än en gång.

Skolan och sysselsättningen

Vad har de tidigare deltagarna för sysselsättning idag? Ja, ganska många går fortfarande i skolan och en hel del arbetar, se tabell 3.

Tabell 3. Deltagarnas huvudsakliga sysselsättning. Antal

Grundskolan	21
Gymnasiet	38
Högskola/Universitet	4
Arbetar	24
Arbetslös	3
Hemarbetande	1
Annat	5
Totalt	96

Den allra största delen av de tidigare deltagarna studerade, antingen i grundskolan, på gymnasiet eller högskolan (66 %). Det var en fjärdedel (25 %) som arbetade. Ett fåtal

var arbetslösa, hemarbetande eller hade en annan sysselsättning. De som hade en annan sysselsättning var bland annat inom försvarsmakten och korttidssjukskrivna.

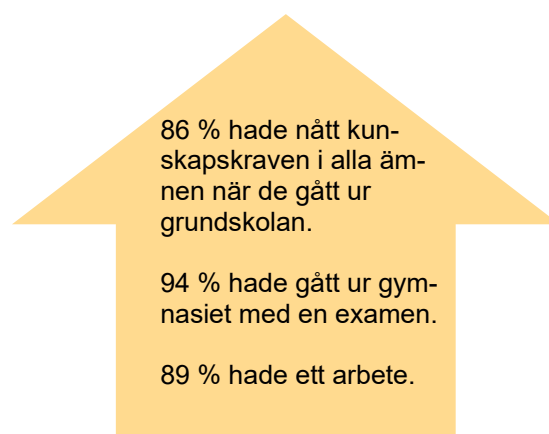
De tidigare deltagarna fick också frågorna om hur det gått för dem i grundskolan och på gymnasiet. Av dem som gått ut grundskolan svarade 86 % att de när de gått ut grundskolan nått kunskapskraven i alla ämnen och 14 % svarade att de gick ut grundskolan utan behörighet till gymnasiet. När det gäller att ha gått ut grundskolan utan behörighet till gymnasiet fanns det betydande skillnader mellan tjejer och killar. Det var 8 killar och 2 tjejer som inte hade behörighet till gymnasiet.

Även om svarsgruppen statistiskt sett är liten, kan som jämförelse nämnas att mellan åren 2008–2015 hade totalt sett 66,4–76,6 % av alla elever i Falköping gått ut grundskolan nått kunskapskraven i alla ämnen (www.skolverket.se). Statistiken från Skolverket visar att andelen sjunkit från 76,6 % år 2008 till 66,4 % år 2014 för att därefter stiga till 68,2 % år 2015.

Av de 33 deltagare som gått ut gymnasiet hade 31 deltagare gått ut gymnasiet med en examen (94 %). Det var 2 deltagare som gått ut gymnasiet utan en examen och 5 deltagare som hoppat av gymnasiet och de är inte medräknade i de 33 som gick ut gymnasiet

När det gäller gymnasiet är det statistiska underlag mycket litet (33 deltagare). Skolverkets statistik om Falköping visar att våren 2015 gick totalt sett 86 % av alla gymnasieelever ut med en examen. Det var 77,9 % av eleverna som gått ett yrkesinriktat program som gick ut med examen och 91,7 % av dem som gått ett högskoleförberedande program som gick ut med examen.

Det var alltså 33 tidigare deltagare som inte längre gick i skolan. Av dessa var det 24 personer som arbetade och 3 som var arbetslösa. Även om gruppen, statistiskt sett är mycket liten, innebär det att 89 % hade ett arbete.

Backdrafts innehåll och genomförande

Det är nu sjätte kurstillfället i Backdraft. Flera deltagare väntar utanför på att Backdraft ska börja. Det är prat, cykling och lite småbus. Det märks tydligt att deltagarna börjat känna varandra. Dagens ämne är Brand, del 2. Ledarna visar en film om en brand i en lägenhet där några husdjur brann inne. Det är alldeles tyst under filmen och deltagarna är tagna av det de ser. Inför kvällens övning med rökdykning ska syrgastuberna iordningsställas. För att snabbare komma iväg till övningsfältet erbjuder sig två deltagare att göra fika, medan de andra gör iordning syrgastuberna. Efter fikaket kommer alla kläder och utrustning på betydligt snabbare än tidigare och hälften av deltagarna får åka brandbil och hälften får åka i en minibuss. När vi kommer fram delas deltagarna upp i två grupper. Den ena gruppen övar på att släcka brand och den andra övar rökdykning. De som ska öva rökdykning delas upp två och två. De ska samarbeta för att få ut en docka som väger lika mycket som en vuxen människa. Alla lyckas genomföra övningarna, även om rökdykningen var svår och ansträngande. Överlag hjälps deltagarna åt både att ta fram material och plocka ihop och de lyssnar bättre på instruktionerna från ledarna. När allt är klart packar vi ihop och åker tillbaka till Räddningstjänstens lokaler, tvättar brandbilen, gör iordning utrustningen och har en återsamling innan det var dags att gå hem.

Vad tyckte deltagarna om Backdrafts innehåll och genomförande? Svaren kommer både från deltagarenkäten och från deltagarintervjuerna. Resultaten visar att deltagarna genomgående är mycket nöjda med Backdraft.

I enkäten fick de tidigare deltagarna svara på fem frågor om Backdrafts innehåll och genomförande. De skulle ta ställning till en 10-gradig skala där siffran 1 betydde "Mycket dålig" och siffran 10 betydde "Mycket bra". Gränsen mellan dålig och bra gick mellan siffrorna 5 och 6. I analysen har värdena förts samman och i diagram 1 visas andelen som svarat "Ganska bra" och "Mycket bra".

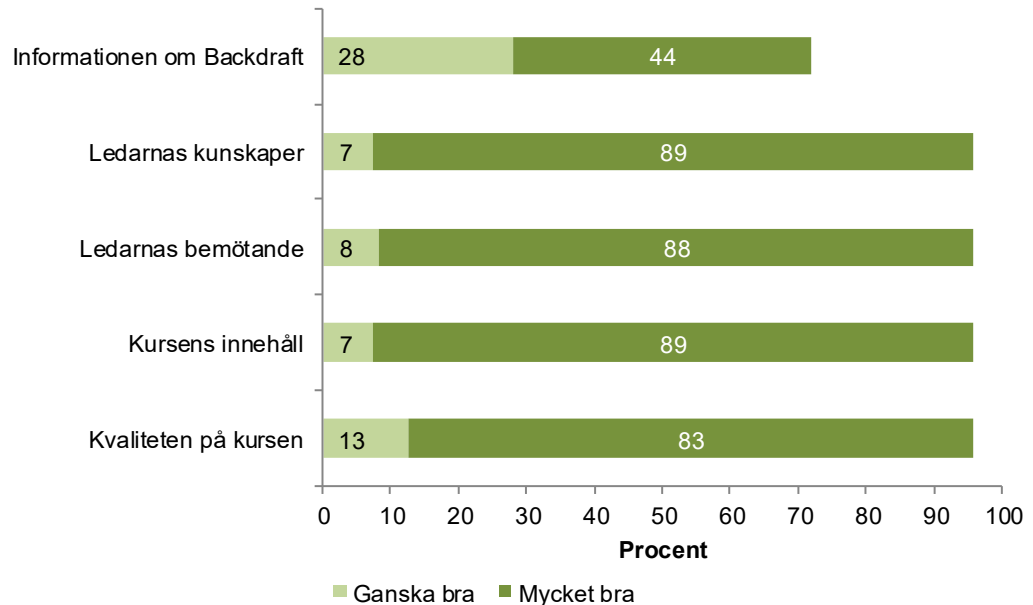

Diagram 1. Deltagarna om kursens genomförande och innehåll. Procent.

Som synes i diagram 1 har de tidigare deltagarna gett kursen mycket goda omdömen. Det enda värde som var något lägre var deras uppfattning om informationen om Backdraft innan de började. Det var 72 % som ansåg att informationen var ganska eller mycket bra. Enligt tidigare deltagarenkäter i olika sammanhang är det vanligt att själva informationen i förväg får ett lägre värde än själva kursens/utbildningens innehåll och genomförande (se Boij 2015).

På övriga frågor svarade 96 % att ledarnas kunskap, bemötande, kursens innehåll och kvaliteten på kursen var ganska eller mycket bra. Huvudparten av deltagarna (83–89 %) hade dessutom svarat ”Mycket bra”, vilket motsvarar värde 9–10 på den 10-gradiga skalan, vilket är ett mycket bra resultat. Det fanns inga betydelsefulla skillnader mellan tjejer och killar.

Efter den här översikten av deltagarnas svar är det dags att gå in på de olika delområdena och redovisa både deltagarnas kommentarer i enkäten och resultaten från intervjuerna.

Information och intresse

Det var en deltagare som i enkäten tog upp informationen om Backdraft, se följande citat:

Jag tyckte att det var jättekul. Jag hade dock velat att det var fler gånger och lite bättre information innan man började (Svar 38).

Även om den här deltagaren hade velat ha mer information i förväg, tyckte hon/han att det var jättekul att gå Backdraft och ville att det hade varit fler gånger än de tio träffar som Backdraft består av.

I intervjuerna ställdes frågan om vad det var som fick deltagarna att bli intresserade av Backdraft och vilja vara med. Svaren var lite olika och här följer några svar:

Forskare: Vad gjorde dig intresserad av att delta i Backdraft?

Informant: Det är väl alltid bra att lära sig, om man kommer fram till till exempel en trafikolycka eller nånting och vad man ska göra och sen hjärt- och lungräddning. Det är väl alltid bra, att kunna hjälpa till om det skulle hända någonting. Så det var väl också det som gjorde att det kanske är bra att gå en sån här kurs och se hur man gör när det händer mig eller någon kompis eller vem som helst så är det alltid bra att kunna lite i alla fall (Deltagare 2).

Forskare: Vad gjorde dig intresserad av att delta i Backdraft?

Informant: Jag visste inte riktigt vad det innebar, men det hade brandkår och brandman i sig. Eller dom sa ungdomsbrandkår och sen hade jag hört det vårterminen innan. I min skola, dom går inte ut med det, pratar inte så mycket om det. Så när jag hörde brandman, på hösten 2012 och det var sista dagen: "Ah, vill ni gå med får ni göra det idag senast" Så glömde jag bort det och sen sa dom: "Ah men sista dagen är idag". "Men skriv med mig", och sen kom jag med och det var väl kul (Deltagare 4).

Forskare: Vad gjorde dig intresserad av att delta i Backdraft?

Informant: Nämen det var så här att, en lärare frågade, för jag var lite intresserad av att bli brandman för jag och min kompis hade pratat om det innan. Sen så sa läraren att man kunde gå hit och få vara som brandman. Så vi provade det här, så vi kom hit och det var fett kul. (Deltagare 16).

Informationen hade nått deltagarna på olika sätt; genom affischerna på skolan, att någon personal (lärare, specialpedagog eller kurator) frågade om de var intresserade, en kompis som tipsade eller genom besök av Samhällsskydd Mellersta Skaraborg. Skälen till att delta var flera och allt från att deltagaren var intresserad av att bli brandman, till att det verkade roligt.

Ledarnas kunskaper och bemötande

Flera tidigare deltagare kommenterade ledarnas kunskaper och bemötande i enkäten. Så här skrev en deltagare:

Jag älskade att vara med i Backraften, det va jättebra ledare och bemötande från dom. Dom va trevliga och jättesnälla, alla i gruppen hjälpte varandra och vi hade alltid kul när vi var där, ledarna hjälpte mig väldigt bra när jag fick panik på rökdykningen. Allt va jättebra, finns inget dåligt att säga om det. Hade lätt velat göra om det igen (Svar 1).

I deltagarintervjuerna framkom också idel positiva omdömen om ledarna. Här kommer vad en deltagare sade:

Forskare: Hur var relationen till ledarna?

Informant: Dom var stöttande, och var det något man var osäker på, men ville ändå testa, så stod dom vid ens sida om man behövde hjälp. /.../

Forskare: Och mycket kul hade ni med ledarna också?

Informant: Ja, det kan man väl säga att vi hade. Vi skrattade åt dom, när dom ritade på tavlan och vi misstolkade och det var ju massor. /.../

Forskare: Du har ju varit med om något som de flesta ungdomar inte har varit med om faktiskt.

Deltagare: Ja, precis. Och så har jag ju alltid varit osäker för jag har ju varit mobbad större delen av min högstadietid. /.../

Forskare: Och det är inget du ångrar att du gick Backdraft?

Informant: Verkligen inte! Jag har nog aldrig varit med om en sån god stämning som det faktiskt var. Gemenskap och allting (Deltagare 6).

Relationen till ledarna beskrevs med ord som stöttande, uppmuntrande, gick att skämta med och var förstående. Ledarnas kunskaper beskrevs som att de var bra instruktörer, erfarna, bra på att umgås med ungdomar och lugna. Det framkom inte något mindre bra eller negativt om ledarna i intervjuerna.

Inte heller det faktum att Backdraft har tydliga regler – om att alla ska hjälpas åt, att man måste lyssna och följa instruktioner, inte använda mobiltelefoner – var något problem för deltagarna. Snarare tyckte de att det var bra med ordning och regler.

I *observationerna* märks också tydligt den goda relationen som växte fram mellan ledare och deltagare. Ledarna var måna om att skapa goda relationer, helst få tillfälle att prata med varje deltagare under träffarna. De satte gränser och visade när det är allvar och deltagarna behöver lyssna och förstå, men kunde också skoja och skämta med deltagarna när det var läge för det. Deltagarna pratade också gärna med ledarna under fikastunderna och vid andra tillfällen. Det märktes på många sätt att deltagarna hade respekt och förtroende för ledarna.

Kursens innehåll och kvalitet

Många deltagare kommenterade i *enkäten* Backdrafts innehåll och kvalitet. Det var 32 av de 57 deltagare som skrev en kommentar som tog upp hur bra utbildningen var. Så här skrev några deltagare:

Det var något av det roligaste och lärorika sakerna jag har valt att vara med på. Jag skulle kunna rekommendera det till alla (Svar 12).

Jag är verkligen glad över att jag valde att gå på Backdraft. Det har verkligen gett mig så mycket kunskaper, inte bara om yrket utan även om livet. Har fått så mycket minnen och varit med om sånt jag aldrig någonsin skulle varit med om annars, för vem får möjligheten att vara brandman för en dag och släcka en brand själv. Resorna vi gjort [har]⁵ satt minnen för livet och även alla våra onsdagar vi hade tillsammans, för det var verkligen onsdagen man längtade till. Det var det bästa på veckan att få hänga med Backdraft-gänget och få lära sig så mycket om allt. Stort tack till mitt Backdraft-gäng för att ni gjorde hösten 2012 så himla bra och speciellt tack till er ledare som var bäst!! (Svar 24)

Väldigt roligt, har aldrig varit på något liknade! (Svar 34).

Sjukt kul med er! Minnesvärt (Svar 48).

En deltagare tyckte att momenten i kursen gick lite för fort:

Det var ju ett tag sedan, men jag har för mig att jag tyckte att det gick lite för fort, både tiden rent generellt men också momenten. Det hann inte riktigt fastna innan man gick vidare till nästa moment. Men ledarna var jättegoa! (Svar 28).

⁵ Text inom klammer har lagt till av författaren för att öka läsbarheten.

Det viktigaste

Även i intervjuerna ställdes frågor om kursens innehåll. De fick frågan om vad de ansåg var det viktigaste i utbildningen. Det spontana svaret för många var "Allt". När deltagarna fick följdfrågor svarade de flesta så här:

Forskare: Vad tyckte du var det viktigaste du lärde dig?

Informant: Det var faktiskt branden och livräddning. Hur fort det kan gå och vad som kan hända. Om någon simmar i kallt vatten och samma när man tänder eld på någonting, hur fort allt kan ske. /.../ Så jag har lärt mig att ha mer koll. /.../ Så, jag har lärt mig mycket (Deltagare 12).

Det viktigaste var för många att lära sig rädda liv på olika sätt. Flera tog upp hjärt- och lungräddningen som särskilt viktigt och användbart. Några relaterade det också till att det var bra att kunna det i sitt privatliv och i arbetet. Det var några som betonade den personliga utvecklingen som det viktigaste i utbildningen. Så här sade en deltagare:

Forskare: Vad tyckte du var det viktigaste du lärde dig då?

Informant: Att tro på ens egna förmågor, att jag kan. Jag kan det här fastän jag inte gjort det innan. Det går. /.../ Det är nog lite därför också att jag har valt det arbetet jag har idag. Att jag vågar att testa på nya saker (Deltagare 5).

Några tidigare deltagare berättade att de genom sitt deltagande i Backdraft fått ett säkerhetsansvar på sin arbetsplats, varit med och gett hjärt- och lungräddning till en person som fått hjärtstillestånd,

Det bästa

De intervjuade deltagarna fick också frågan om vad de tyckte var det bästa i utbildningen. Utöver gemenskapen, att de fick lära sig mycket och hade roligt, att ledarna var så bra, var för flera resan till Göteborg med besöket på Backaplan där det 1998 skedde en stor diskoteksbrand det som gjorde mest intryck. Här följer ett citat om det:

Forskare: Vad var det bästa med Backdraft?

Informant: När jag gick så var det nog... Vi hade väldigt roligt. Vi var väldigt olika alla i gänget, men vi hade väldigt kul. Det var väldigt roligt när vi åkte på studiebesök. Vi var i Göteborg vid ett tillfälle vet jag och det var ju väldigt kul. Sen var vi på något läger vill jag minnas, det var också roligt. Men jag tror ändå studiebesöket i Göteborg var det som jag minns bäst.

Forskare: Det var då ni åkte till Backaplan?

Informant: Stämmer

Forskare: Där den stora diskoteksbranden hade varit?

Informant: Just det besöket vid branden har verkligen gjort avtryck. Det är därför jag minns det väldigt, väldigt väl.

Forskare: Det var en ganska känslomässig stämning antar jag?

Informant: Ja, det var det. Det var det verkligen. Ja, verkligen. Mer än vad jag kunde tro att det skulle påverka en, så gör det ändå det. Allting känns så verkligt. (Deltagare 14).

Det sämsta

Några tyckte att vattenlivräddningen i Tidaholm var det bästa. Var det då något i Backdraft som deltagarna tyckte var dåligt? Det fanns bara en kommentar om detta i intervjuerna och det var den här:

Forskare: Vad var det svåraste eller sämsta med Backdraft?

Informant: Det sämsta var att man bara fick prova grejerna en gång. Vissa saker vill man ha mer av, lite djupare. Något som var svårt, det kan jag inte komma på. Allting är ju nytt så man får ju ändå testa. Kanske lite mera krishantering. Lite mer blandade olika situationer. Vad som kan uppstå och inte. Och varför man gör vissa saker (Deltagare 5).

Den här deltagaren hade alltså önskat att det fanns möjlighet att både göra de olika momenten i utbildningen flera gånger, men också få möjlighet att fördjupa sig och kanske prata lite med om krishantering. Några deltagare önskade att Backdraft hade kunnat hålla på längre än tio gånger.

I frågan ingick också vad som var svårt och det var flera moment som deltagarna upplevde som svåra. De var exempelvis att andas genom syrgasmask, att dyka ner i djupt vatten, göra fysiktestet, göra höghöjdsträning. Dessa svåra saker innebar dock inte att de momenten i utbildningen uppfattades som dåliga eller överflödiga. Snarare innebar de svåra momenten att deltagarna utvecklades som individer och märkte att de klarade av att också göra det som var svårt och som de knappt trott att de skulle klara av.

Förändra eller ändra i Backdraft

Det var överlag väldigt lite som vare sig samverkansparterna eller deltagarna ville förändra eller ändra. Det som många deltagare skulle önska var dock att det också var någon form av återträff. Så här skrev en deltagare i enkäten:

En riktigt rolig upplevelse! Dock saknar man lite återträffar då och då, vart 2-3 år kanske :) Hade gott! (Enkät 39)

Det var endast någon gång i början av Backdraft som det hade varit någon återträff. I deltagarintervjuerna var det nästan alla som efterfrågade återträffar.

Forskare: Skulle du vilja ha någon återträff?

Informant: Det var prat om det någon gång. Om fika, men det blev aldrig av.

Forskare: Skulle du velat att det varit någon återträff?

Informant: Ja, jo det tycker jag. Kanske inte såhär en vecka efteråt men...

Forskare: Nej, ett halvår eller ett år kanske?

Informant: Ja, ett år. Ja, ett år tror jag.

Forskare: Vad skulle man göra?

Informant: Ja, om man säger fika så tror jag, då hade nog, om man nu inte hade hållit uppe kontakten, så hade det säkert bara runnit ut i sanden det där. /.../ Så då kanske man kan, det här ett dygn som brandman är ju någonting. För hade varit kul. Men det kanske är att gå från noll till hundra direkt, efter ett års uppehåll.

Forskare: Kanske repetera kunskapen för hjärt- och lungräddning, är det något? För att göra någonting som har med Backdraft att göra och så fika.

Informant: Ja, någonting sånt där. Umgås, men någonting som man gör idag__

Forskare: Man skulle ju nästan kunna göra som en liten lagtävling med olika moment?

Informant: Ja, men lagtävling tror jag på. Ja, alla kategorier, fysik och sånt där, och styrka (Deltagare 4).

Deltagarna hade olika förslag på vilka som skulle kunna träffas på återträffarna. Många tyckte att den bara skulle vara för den egna gruppen och någon att den skulle kunna vara för både höstens och vårens utbildning tillsammans. Deltagarna funderade också en del över innehållet. Några tyckte att det räckte att fika eller grilla tillsammans. Några tyckte att det skulle vara roligt att testa sina kunskaper igen på hjärt- och lungräddning, klippa upp en bil eller göra en uttryckning.

Deltagarna fick också frågan i intervjuerna om hur skolan tagit tillvara på deras kunskaper. Av de intervjuade var det endast en deltagare som varit med om att skolan tagit tillvara det de kunde och det var att Backdraftdeltagarna i klassen hade fått leda en kurs i hjärt- och lungräddning. Många deltagare hade dock önskat att skolan hade tillvaratagit deras kunskaper. Så här sade en av de intervjuade:

Forskare: Har de kunskaper som du fick på Backdraft tagits tillvara i skolan?

Informant: Nej, det var ingenting i min skola. Sen vet jag inte hur det var på de andra skolorna om dom hade något. Men det skulle nog vara väldigt, väldigt bra. Att ha det faktiskt tror jag. Så att man känner sig fortfarande delaktig i det här att man har de här kunskaperna. Att man faktisk kan, vill och vet hur man gör. Det skulle vara jättekul tror jag (Deltagare 9).

Någon deltagare tog upp att de kunde hjälpa till vid brandövning och någon tyckte att filmen om Backdraft kunde visas på skolan. En annan deltagare berättade att de Backdraftdeltagare som fanns på skolan skulle kunna vara som ett litet team. Det fanns också några intervjuade som inte ville bli uppmärksammade på skolan.

Bild 2. Rökdykning

Backdrafts betydelse

Det är den nionde träffen i Backdraft och dags för vattenlivräddning. Vi väntar som vanligt i entrén hos räddningstjänsten på att alla ska komma. Några har lämnat återbud och vi sätter oss i minibussen för avfärd till Tidaholm. Först åker vi till brandstationen. Där väntar redan deltagarna från Backdraft i Tidaholm som vi ska vara tillsammans med i kväll. Falköpingsdeltagarna får göra iordning fiket som Tidaholmarna köpt. Deltagarna tar sig fika och sätter sig vid borden i lektionssalen. Det är lite småprat mellan deltagarna och mellan deltagarna och ledarna. Ledarna börjar genomgången om vattenlivräddning, visar kvällens program och en film. De ställer frågor och deltagarna svarar. När genomgången är klar dukar vi av och åker iväg till simhallen. När alla bytt om ska deltagarna först simma 125 meter. Därefter delas de in i fyra olika grupper till de fyra stationerna: bogsering av kamrat utan livboj, bogsering av kamrat med livboj, hämta docka på grunt vatten och hämta docka på djupt vatten. Även de deltagare som inte badar får vara med i grupperna. Vid varje station finns en ledare som visar deltagarna hur de ska göra och sedan får deltagarna pröva på själva. Några deltagare hade provat delar av vattenlivräddningen i skolan. Alla deltagarna provar på alla stationerna. Den svåraste stationen var att dyka ner till botten och hämta en docka. När alla deltagarna gått runt på de olika stationerna kunde de som ville prova hur det var att använda våtdräkt. Till sist blev det vattenlek och stoji i bassängen. Det gällde att hålla sig kvar på en flytande bro så långt som möjligt och helst till andra sidan av bassängen. Efter dusch blev det hemfärd.

I både enkäten och i intervjuerna fick deltagarna ta ställning till vad Backdraft hade betytt för dem. I det här kapitlet redovisas resultaten om detta och kompletteras med resultat från andra intervjuer.

I enkäten fick deltagarna ta ställning till 10 påståenden om vad Backdraft betytt för dem. De kunde svara att de instämde helt, instämde delvis, tog delvis avstånd, tog helt avstånd till påstående eller inte visste. Flertalet påståenden var positivt skrivna såsom ”Kursen har stärkt min självkänsla”, medan några var negativt skrivna såsom ”Jag kände mig ofta utanför”. För att enkelt kunna jämföra resultaten på de olika påståendena har de negativa vänts till positiva och tilläggen markeras med versaler i diagram 2.

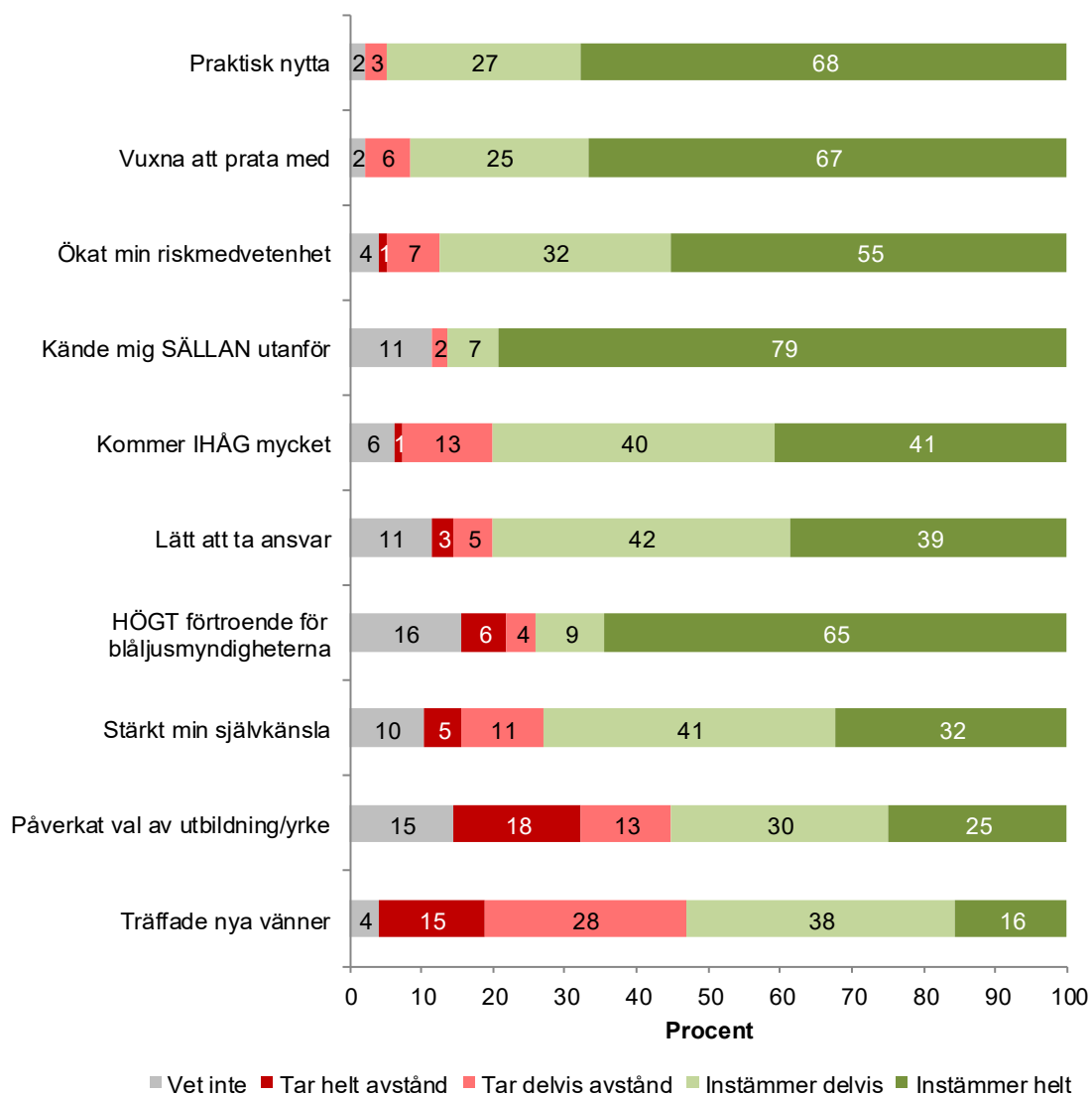

Diagram 2. Deltagarna om vad Backdraft betytt för dem. Procent.

Som synes i diagram 2 instämde en majoritet (över 50 %) av deltagarna i alla påståenden. Fler än 80 % instämde i att de har praktisk nytta av Backdraft, att de under kursen hade vuxna att prata med, att kursen ökat deras riskmedvetenhet, att de sällan kände sig utanför i Backdraft, att de kom ihåg mycket från Backdraft och att kursen gjort att de har lätt för att ta ansvar i olika situationer. Det var bara påståendena om att Backdraft påverkat deras val av utbildning/yrke och att de träffade nya vänner som de fortfarande har kontakt med som cirka hälften instämde i.

Ett annat sätt att redovisa vad Backdraft betytt för deltagarna är att dela in de olika påståendena i olika teman:

Nytta och kunskap

- Deltagarna hade en praktisk nytta av kursen (95 %).
- Deltagarna kommer ihåg mycket från kursen (80 %).

Personlig utveckling

- Kursen ökat deltagarnas riskmedvetenhet (88 %).
- Kursen gjort att deltagarna i olika situationer hade lätt att ta ansvar (80 %).
- Kursen stärkt deltagarnas självkänsla (73 %).

Mellanmänskliga relationer

- Deltagarna i ungdomsbrandkåren hade vuxna att prata med (92 %).
- Deltagarna sällan kände sig utanför under kursen (86 %).
- Deltagarna träffade nya vänner på kursen som de fortfarande hade kontakt med (53 %).

Förtroende för blåljusmyndigheter

- Deltagarna hade ett högt förtroende för blåljusmyndigheterna (74 %).

Yrkesval

- Kursen påverkat deltagarnas val av utbildning/yrke (55 %).

De olika temana visar att Backdraft betytt mycket för deltagarna på olika sätt. Allra mest gav kursen kunskap och praktisk nytta samt bidrog till den personliga utvecklingen. Alla dessa teman togs också upp i deltagarnas kommentarer och följdes upp i intervjuerna.

Nytta och kunskap

Det var 95 % av deltagarna som svarat i *enkäten* att de hade praktisk nytta av kursen och 80 % svarade att de kom ihåg mycket från kursen. Det var flera deltagare som i enkäten tog upp att de både lärt sig mycket på Backdraft och att de hade nytta av det de lärt sig:

Jag tycker att Backdraft har varit en bra möjlighet att kunna lära sig vad man t.ex. ska göra i en nödsituation om man kommer först fram till en trafikolycka eller om man hittar en person medvetlös på gatan. Just jag har lärt mig mycket på denna kurs :) (Svar 6).

Backdraft var en intressant och lärorik upplevelse för mig. Man fick lära sig mycket nya saker om hur nästan vem som helst kan rädda någon i nöd, och dom lyckades få det att vara kul på samma gång! (Svar 8).

Som redan beskrivits tog deltagarna upp i intervjuerna att de på många sätt hade nytta av den kunskap de fick i Backdraft, både privat och i sitt arbetsliv. Här följer ytterligare ett exempel på det:

Informant: Något som var riktigt bra var att jag har fått använda HLR-övningen en gång på centralen i Göteborg. Det var en gubbe som svimmade av

Forskare: Och då gick du fram, såg om han var vid medvetande eller inte. Kände pulsen och sen satte du igång?

Informant: Ja, jag satte igång med att pumpa, pumpa, pumpa. Jag pumpa, pumpa fem gånger och sen så vaknade han till liv. Han vaknade upp.

Forskare: Hjärtat hade stannat men du fick igång det?

Informant: Ja, jag fick igång det. Det var så tidigt och det sjuka var att alla bara stod och kollade. Ingen visste hur man skulle göra. Det är så många människor som inte kan det.

Forskare: Och så kom du, en förhållandevis ung kille och det är du som rycker in.

Informant: Ja, jo, men jag blev lite chockad över mig själv. För jag är inte sån som sticker ut i vanliga fall. Jag är en i mängden ofta. Och förut har jag också stått, skulle jag säkert stått och kollat. Men jag visste hur man skulle göra och jag fattar det att om jag inte gör något nu, man förlorar blod till hjärnan, så dör han.

Forskare: Vad sa ambulanspersonalen när de sedan kom?

Informant: Dom sa att det var väldigt bra gjort av mig. Jag började så tidigt så att det inte hann ske kanske någon skada på honom. Han fattade inte vad som hände. Han måste ha fått något, jag vet inte, hjärtstillestånd. Jag vet inte vad han kan ha fått men det var ju något med honom. Dom sa att det var jättebra.

Forskare: Dom måste ha varit imponerade?

Informant: Ja, jo men det var dom. Det var dom verkligen. Dom tyckte att det var jättestarkt av mig att jag var så ung, för jag var väl runt 16, 17 år. Det är inte så många som gör det i den åldern, går fram så, och dom tyckte det var väldigt bra. Dom sa det att fortsätt med det. Ja, jo men det är vanligt vett tycker jag, att man gör. Jag har fått lärdom om. Det sitter här i bakhuvudet. Det sitter inne (Deltagare 13).

Det här är kanske den mest tydliga berättelsen om hur Backdraft gjort nytta. En annan deltagare berättade om hur denne kunde agera lugnt när hon/han och familjen hade råkat ut för en trafikolycka. Det var då den tidigare deltagare som bevarat lugnet och ringt 112, satt upp varningstriangel, kollat upp de inblandades eventuella skador och lugnat de inblandade.

Personlig utveckling

Det var 88 % som svarat att kursen ökat deras riskmedvetenhet, 80 % som svarat att kursen gjort att deltagarna i olika situationer hade lätt att ta ansvar och 73 % som svarat att kursen stärkt deras självkänsla. Några deltagare tog också upp i enkäten vad Backdraft betytt för dem på ett personligt plan. Här följer ett citat om det:

Jag har bara positiva minnen från Backdraft. Inte bara för att det var ett roligt sätt att träffa ungdomar från andra skolor, men också för att jag fick lära mig mycket som jag har med mig än idag. Framförallt har mitt riskmedvetande ökat. Några konkreta exempel på saker som jag har med mig i min vardag är:

- * Jag kollar ALLTID vart nödutgångarna finns om jag är på ett nytt ställe;*
- * Jag har brandvarnare i alla rum i min lägenhet, brandfilt och en brandsläckare som jag regelbundet kontrollerar och ytter ut om det är något som verkar avvika;*
- * Går HLR-utbildning minst vart annat år.*

Ovanstående punkter är några exempel på saker som jag inte tror att jag hade tagit samma hänsyn till om det inte vore för Backdraft (Svar 19).

Självkänsla

I deltagarintervjuerna togs frågan om Backdrafts betydelse för den personliga utvecklingen upp från flera perspektiv. Ett perspektiv var vad Backdraft betytt för självkänslan.⁶ Detta var ett perspektiv som många intervjuade framhöll. Så här sade en deltagare:

Forskare: Har Backdraft betytt något för din självkänsla?

Informant: Ja det har den verkligen gjort. Innan var jag lite tillbakadragen. Var inte den första som räckte upp handen. Sen när man gick det här då tuffade man till sig lite också. Höjer självkänslan. Särskilt nu när jag jobbar och när jag gick gymnasiet, då tog man ett steg längre, många steg längre, det gjorde man. Så det har det verkligen gjort (Deltagare 11).

Ansvarsförmåga

Deltagarna berättade om att de tidigare var tillbakadragna, osäkra eller rädda för mycket. Deltagandet i Backdraft medförde att de vågade ta mer initiativ, kände säkrare och mer orädda. Ett annat perspektiv på den personliga utvecklingen var ansvarsförmåga. Även det var ett perspektiv som flera deltagare poängterade att Backdraft stärkt hos dem. Här följer vad en deltagare sade.

Forskare: Vad har Backdraft betytt för din ansvarsförmåga?

Informant: Det har väl hjälpt till väldigt bra faktiskt. För innan så tyckte man att "jaja", om man såg att någon kanske var skadad så brydde man ju sig inte sådär jättemycket. Men när man väl hade varit med på detta, då så blir man kanske bättre och vill verkligen kunna hjälpa till även om man inte känner personen i fråga. Det är ändå bra att man kan hjälpa till än att bara gå förbi (Deltagare 1).

Riskmedvetenhet

Flera deltagare berättade om att de hade som en plan för hur de skulle agera om någon behövde deras hjälp i väntan på polis, ambulans eller brandbil.

Ett tredje perspektiv på personlig utveckling som togs upp i intervjuerna var riskmedvetenhet. Det var också ett perspektiv som flera deltagare framhöll.

Forskare: Vad har Backdraft betytt för dig när det gäller riskmedvetenhet?

Informant: Ja, lite grann. Jag tänker vad som kan hända. Jag har alltid varit sån och jag tänker på sånt. Man tänker på: Har vi någon brandsläckare hemma? Vi har inte det, men oj det var inte så bra. Ja, såklart man tänker på det. Till exempel eld. Om man ser något ryka, man börjar tänka: Är det en brand eller är det bara någon brasa? Eller om det är torrt ute, att man ska vara försiktig med att elda, att man släcker efter sig. Om man grillar, att man släcker om man är ute på grillplats, ute i skogen. Men är det väldigt torrt som det var i maj, då är det jätteviktigt. Då absolut, man blir mer medveten om eld. Att om man slänger något, jag slänger en fimp till exempel som inte är släckt ordentligt, i en papperskorg. Då kanske man tänker på att man fimpar ordentligt, innan man slänger i den. För annars kan det börja brinna. Så det är väl sådana saker man tänker på. /.../ Jag vet något som de pratade om, som jag fick lära mig ganska tidigt, innan jag ens tog körkort, var att ledarna pratade om du åkte i brandbilen på övningsfältet och sa att: "Det konstiga är att många åker inte sakta när det regnar. Åker fortare för dom tror det inte är någon fara. Men det är ju större chans för vattenplaning ju fortare du åker". Och att det finns större risker med det. Det är något jag kommer ihåg faktiskt sen tre år tillbaka. Det är också något sådant man fått med sig. Och det har man lärt sig (Deltagare 13).

⁶ En definition av självkänsla är den grundinställning individen har till sig själv.

Deltagarna berättade om hur de var mer riskmedvetna när de exempelvis grillade ute, släckte cigaretter, körde bil i regn, var nödutgångarna fanns i offentliga miljöer, om ett brandlarm gick igång, hur de laddade mobiltelefonen. En deltagare beskrev det som att hon tänkte på vad som kunde hända och vilka konsekvenser det kunde bli.

Ett fjärde perspektiv på den personliga utvecklingen var huruvida deltagarna upplevde att Backdraft hade betytt något för dem när det gällde att klara påfrestningar i livet. Tanken bakom frågan var att i Backdraft får deltagarna göra uppgifter som är krävande och som utmanar deras förmåga. Det blev då värdefullt att få veta om det medförde någon utveckling inom andra områden i livet. Flera deltagare påtalade att det var just detta som var mest betydelsefullt för dem.

Forskare: Har Backdraft betytt något för dig när det gäller att klara av påfrestningar?

Informant: Ja, men det tror jag. Absolut. Jag är annars en ganska rädd individ. Och så är jag rädd för att testa nya grejer, går jag inte gärna utanför min komfortzon. Men det tror jag absolut att det har hjälpt till och just det där med att det inte är farligt. Som dom sa jämt att: "Vi hade inte utsatt er för det här om det hade varit någonting farligt". Så tänker jag många gånger. Om jag tänker att det här vågar jag inte göra, så tänker jag att hade det här vart farligt så hade man inte kunnat göra det, så nu gör vi det ändå. Exakt, så det tror jag absolut. (Deltagare 14).

Deltagarna berättade om att det hade varit viktigt för dem att pröva sina egna gränser, att både höjd- och cellskräck blivit bättre efter Backdraft, att de vågade utmana sig själva mer än förut samt att de numera klarade mer än de trodde om sig själva.

I intervjuerna med *samverkansparterna* efterfrågades också vad de sett för utveckling hos deltagarna och flera hade berättelser om hur Backdraft stärkt deltagarna. Så berättade ledarna i Backdraft:

Forskare: Vad har ni för erfarenheter av att Backdraft betytt något för deltagarna?

Informant 1: Jag ser nog på ett ännu längre perspektiv. Jag har träffat ungdomar tre år efter att dom varit med. Där kan jag ibland se mycket positiva förändringar. Sen kan jag ju inte säga att det är Backdraft som har gjort det till dom människorna.

Forskare: Berätta gärna lite mer.

Informant 1: Jag kan berätta om en kille. Han var en av mina deltagare. Han var lite speciell, lite skygg. Var en i gruppen man kände här får man jobba lite extra med, lägga lite extra energi på. Tror att han hade lite besvärligt. Och idag när man träffar honom så är han en helt annan människa. Har vuxit som människa och väldigt trevlig, väldigt tillmötesgående och bra, härlig människa. Den bilden jag hade då, det var att det här kan gå riktigt illa för den här killen. Det här kan gå riktigt dåligt. Men min bild är att det inte har gjort det, för han är kanon! Sen tror jag att det finns massa saker med, som har gjort att det har blivit såhär. Jag tror inte att Backdraft är enda lösningen på att han har blivit som han har blivit, men det märks tydligt på honom att Backdraft har betytt någonting för honom. För vi pratar alltid när vi träffas. Det är alltid lite prat. Vissa ungdomar under årets lopp har jag ju så med. Ser jag dom, då blir det ju en liten pratstund. /.../

Forskare: Vad har du sett då?

Informant 2: Jag har ju inte det långa perspektivet. Så det är mer det jag har från i höstas då. Jag tycker det är lite intressant. Det är svårare nästan att se utvecklingen på dom som är väldigt utåt. Det är mycket lättare att se utvecklingen på den tysta som börjar prata och så. Det är mycket, det är inte bara på individnivå. Man ser ju ofta väldig utveckling, tycker jag, i gruppen.

Informant 1: Tycker jag med.

Informant 2: Att dom börjar prata med varandra och kan samarbeta, den utvecklingen. Ofta och ofta, det jag vart med om och det jag har sett. För den första träffen, i alla grupper oavsett om det är vuxna eller ungdomar, är alla lite i annan person än det man gör på den femte eller sjunde träffen (Ledare)

Bland alla samverkansparter fanns berättelser om hur Backdraft stärkt deltagare i sin utveckling. Det fanns också enstaka berättelser om deltagare som hade haft en komplex problematik och där insatser från backdraft, skola och socialtjänst inte räckt till.

Den personliga utvecklingen märks också under *observationerna*. Även de deltagare som kanske var mer försiktiga och tillbakadragna vågade med stöd av ledarna och kompisarna delta även i svåra och påfrestande övningar såsom rökdykning.

Mellanmänskliga relationer

I enkäten svarade 92 % av deltagarna att hade vuxna att prata med under kursen, 86 % svarade att de sällan kände sig utanför och 53 % svarade att de träffade nya vänner på kursen som de fortfarande hade kontakt med. En anledning till att det vara en lägre andel som svarade att de träffade nya vänner på kursen som de fortfarande hade kontakt med är säkerligen frågekonstruktionen. För 63 av 96 deltagare var det mer än två år sedan de gick Backdraft och det ska mycket till att man fortfarande ska hålla kontakt efter flera år. I Backdraft betydde alltså ledarna mycket och deltagarna fick också möjlighet att lära känna nya kompisar. Så här skrev en deltagare i enkäten:

Jag tror att det var en bra erfarenhet för mig eftersom jag har lära sig något som var nytt för mig och träffade olika människor och även jag lärt mig hur det är viktigt att hjälpa andra människor. Den andra saken var [att] alla hade kul och [att] lära känna varandra lite. Backdraft gjorde ett bra jobb! (Svar 3).

Det har redan beskrivits hur viktiga ledarna i Backdraft varit för deltagarna. I *intervjuerna* fick deltagarna också frågor om vad Backdraft betytt för dem när det gällde att få nya kompisar. Det här var dock ett område som bara några deltagare framhöll som det mest betydelsefulla med Backdraft. Deltagarna beskrev till exempel att det var bra att i Backdraft få träffa personer som de inte kände innan, se följande citat:

Forskare: Har du fått nya kompisar genom Backdraft?

Informant: En del som man inte hade träffat överhuvudtaget innan. Det var väldigt bra faktiskt, att man fick lära känna nytt folk med.

Forskare: Du lärde känna lite olika människor?

Informant: Precis. Så det var väldigt bra att man fick träffa lite nytt folk.

Forskare: Tycker du att det kanske har vidgat dina vyer på hur man ser på andra människor?

Informant: Ja, faktiskt.

Forskare: Man kan vara olika men ändå schysst?

Informant: Jajjemen, helt rätt. Ja, det har det (Deltagare 1).

Andra deltagare berättade att de fått nya kompisar som de fortfarande träffade eller höll kontakten med. Flera berättade att de hejade på gamla deltagare när de möttes på stan och var Facebook-kompisar. Ju längre tiden gick efter Backdraft tunnades ofta kontakterna ut.

Även under *observationerna* kan iakttas förändringar i grupprocesserna. Från att inte ha känt någon deltagare eller bara någon enstaka av de andra deltagarna lärde deltagarna känna varandra och fick nya kompisar från andra klasser på sin skola och från andra skolor. En del av dessa relationer hade troligen inte blivit till om deltagarna inte gått i Backdraft.

Yrkesval

Det var 55 % av deltagarna som svarade i enkäten att kursen påverkat deras val av utbildning/yrke. Här följer två citat från enkätsvaren:

Backdraft var det roligaste under hela högstadietiden, och jag lärde mig väldigt mycket viktigt. Jag skulle gärna utbilda mig till brandman i framtiden. Det var oerhört roligt att vara med, och jag vet faktiskt inte vad mer jag kan säga om det än att det var jätteroligt och att det hjälpte mig att växa som person (Svar 25).

Backdraft är en fantastisk resurs och har betytt mycket. Inom Backdraft fick jag lära mig massor t.ex. om samarbete, risker, akutsjukvård osv. Jag fick en inblick i räddningsverksamheten som gjorde stort intryck på mig. Backdraft inspirerade mig så mycket att det fick mig att välja Omvårdnadsprogrammet med inriktning räddning och akutsjukvård på gymnasiet. Så idag är jag färdigutbildad undersjuksköterska och har delvis jobbat på Skaraborgs Sjukhus. Nu i sommar har jag sökt sommarjobb på akutmottagningen. Efter gymnasiet sökte jag utbildning MSB - skydd mot olyckor, men kom tyvärr inte in denna gång. Jag är väldigt glad över all kunskap som backdraft givit mig. Stor eloge till Klas och Andreas för en rolig och inspirerande utbildning (Svar 29).

I intervjuerna var också Backdrafts betydelse för studier och yrkesval något som flera poängterade. Hos några hade backdraft tydligt väckt ett intresse för brandmansyrket. Här följer ett citat om det:

Forskare: Vad har Backdraft betytt för dig när det gäller att motivera till studier och yrkesval?

Informant: Det kan jag säga. Innan Backdraft hade jag ingen aning. Jag hade ingen aning vad jag skulle hitta på sen när jag faktiskt valde gymnasium. Sedan när jag fick höra talas om IB, då kändes det självklart att det är klart att jag ska gå där.

Forskare: Vad är IB för något?

Informant: International Baccalaureate. Det är på engelska. Engelska har jag haft lätt för ganska länge. Så då kändes det ganska självklart helt plötsligt, när jag väl fick höra tala om att det fanns. Det kom ganska sent den informationen. Så då kändes det ganska självklart att jag skulle gå där, men jag hade fortfarande inte en tanke på att brandman kanske skulle vara kul. Utan det kom jag på, om det var sommarlovet mellan ettan och tvåan på gymnasiet. Kom jag på att det kanske skulle bli brandman och då kom jag på det lite senare att "Oj då, då har jag nog valt helt fel linje". Men det sitter i ändå, att det finns i bakhuvudet att det var galet kul med Backdraft och det skulle vara så häftigt att faktiskt jobba med det. Att faktiskt kunna göra skillnad, helt enkelt.

Forskare: Ja, för nu även om du gick IB så har du väl den gymnasiekompetens du behöver för att söka till brandmansutbildningen?

Informant: Ja, det har jag. Det har jag, dom betygskraven. Det är fysiktesten som är kvar egentligen att klara av.

Forskare: Man kan inte säga, när man är inne i en brand att "Oj, han var lite tung, du får ta honom istället".

Informant: Nej, det funkar ju inte. Så då är det klart att det är lättare för killar att komma in och bli brandmän. Särskilt om man är liten och kort så är det ju inte så lätt. Men det är fortfarande plan eller dröm (Deltagare 9).

För andra hade Backdraft stimulerat till att fortsätta på gymnasiet och överlag bli tydligare i sina framtidsplaner för studier och kommande yrkesval.

Förtroende för blåljusmyndigheter

I enkäten hade 74 % av deltagarna stort förtroende för blåljusmyndigheterna, det vill säga för polis, ambulans och räddningstjänst tillsammans. Det ställdes inga separata frågor för de olika blåljusmyndigheterna.

I en undersökning som Myndigheten för samhällsberedskap och beredskap genomfört bland personer i åldrarna 18–79 år visade att 90 % hade ganska eller mycket stort förtroende för räddningstjänsten. Drygt 80 % har stort förtroende för ambulansen, medan motsvarande andel för polisen var knappt 70 procent (msb.se).

I deltagarintervjuerna ställdes ingen direkt fråga kring deras förtroende för blåljusmyndigheterna, vilket i efterhand kan ses som en svaghet. Resultaten från intervjuerna pekar dock på att deltagarna fått en stor respekt för ledarnas kompetens och arbete, att utbildningen betytt mycket för deltagarna, att Backdraft påverkat flera deras studie- och yrkesval samt att kunskaperna varit till nytta för deltagarna.

Utifrån detta är en försiktig slutsats att det är sannolikt att deltagarna också har ett stort förtroende för räddningstjänsten.

Nöjdhetsindex

SCB har tagit fram ett nöjdhetsindex som kan användas i olika sammanhang. Detta användes även i deltagarenkäten och det består av tre frågor. Tillsammans bildar svaren, i det här fallet, ett NöjdDeltagarIndex.⁷ Det har ett värde mellan 1 och 100. Värden över 60 innebär att deltagarna var nöjda och värden under 50 att de var missnöjda. Värden över 80 innebär att de var mycket nöjda.

NöjdDeltagarIndex (NDI)

89,7

Med tanke på hittills redovisade resultat är det kanske inte någon överraskning att NDI visar ett så högt värde. Det visar att deltagarna var mycket nöjda med kursen som helhet. Värdet 89,7 är ett mycket högt värde. Det fanns inga större skillnader mellan tjejer och killar.

⁷ Detta index kan också kallas för NöjdKundIndex eller NöjdBrukarIndex beroende på målgruppen och utgår från samma frågor och beräkning.

Deltagarnas moral

Det är nu sista gången i terminens Backdraft. Den handlar om "Ett dygn som brandman". Jag kommer till räddningstjänsten lite efter kl. 8 00 på lördagsmorgonen. Deltagarna har precis blivit väckta och de är jät-tetrötta efter kvällens och nattens aktiviteter. Deltagarna kom till räddningstjänsten redan på fredagseftermiddagen. När de kom delades de upp i två arbetslag som hade "journen" halva dygnet var. Det arbetslag som inte hade "journen" fick vid utryckningarna vara observatörer. Under kvällen var det fysiktest, lite teorigenomgång och matlagning. När det sedan var sängdags (pojarna låg i ett rum och flickorna i ett annat) var det spännigt. Alla hade på känn att det skulle komma ett larm. Hos pojkarna var det prat ända tills larmet gick vid tolvtiden. Det var en trafikolycka och alla skulle snabbt iväg till övningsfältet för att arbetslaget skulle göra en säker uttagning ur bil. Efter larmet var det bara att åka tillbaka, göra iordning utrustningen och försöka sova. Killarna hade inte somnat förrän på småtimmarna för några hade pratat och hållit igång. Tjejerna hade sovit något mer. Vi äter frukost och sedan går larmet igen. Det är det andra arbetslagets tur att rycka ut. Det tar tid för arbetslaget att få på sig utrustningen och åka iväg till övningsfältet där det är förberett för en lägenhetsbrand med rökdykning och brandsläckning. Det märks att deltagarna är trötta. När vi kommer fram till övningsfältet drar arbetslaget igång med rökdykning. Under tiden sitter en del i det arbetslag som inte har jour kvar i bilarna och slappar. När övningen är klar åker vi tillbaka till räddningstjänsten. Arbetslaget gör i ordning utrustningen och tvättar bilen. Nu är det dags för innebandy. Egentligen skulle tjejerna tävla mot killarna, men det är bara två killar som orkar så några brandmän är med och spelar. Sedan är det dags att packa ihop sina saker, medan ledarna gör iordning lunchen med korv och bröd. Till sist får deltagarna sina intyg. Det blir kramar och tack. Några deltagare vill knappt åka hem för de vill inte skiljas från varandra.

Backdraft har som mål att på olika sätt stärka deltagarna och på längre sikt också påverka deltagarna. Vad har deltagarna för värderingar eller attityder?

Självva ordet värderingar är inte så okomplicerat. I Ungdomsstyrelsen rapport "Unga med attityd - Ungdomsstyrelsens attityd och värderingsstudie 2007" diskuteras begreppen värderingar och attityder. Värderingar definieras så här:

Värderingar kan sägas vara grundläggande orienteringar som förändras långsamt och styr människors attityder och beteenden och som huvudsakligen formas under barn- och ungdomsåren (Ungdomsstyrelsen 2007 sidan 10).

Begreppet attityder definieras som följande:

Attityder är mer påverkbara uttryck för värderingar och kan formas under hela livet. Begreppet attityd används för att förstå hur människor agerar, tänker och orienterar sig i tillvaron. (Ungdomsstyrelsen 2007 sidan 10).

Andra begrepp som också skulle kunna användas är moral. Ett begrepp som ofta beskrivs tillsammans med begreppet etik. Så här beskriver Statens Medicinsk-Etiska Råd de begreppen:

Ordet etik härstammar från två grekiska ord som är släkt med varandra; éthos betyder vana, sedvänja, oskriven lag (socialetik) och êthos betyder ståndpunkt, inställning, sinnelag (individetik). Ordet moral kommer från latinet och betyder sed, sedvänja, bruk. I allmänt språkbruk sammanblandas ofta dessa begrepp. Men idag har orden etik och moral fått olika innebörder, ordet moral rör människans praktiska och faktiska handlande. Det är alltså den handlande personen eller personens konkreta handling som är moralisk eller omoralisk. Etik står för den systematiska reflektionen över mänskliga värderingar och handlingar och motiven för dessa. Den etiska reflektionen utmärker sig genom att man försöker ge skäl till varför man handlar som man gör eller varför man valt de värden man valt. Sådana reflektioner aktualiseras t.ex. när man har att ta ställning till konflikter mellan olika värden och intressen (smer.se).

Det ryms inte inom ramen för den här utvärderingen att gå djupare in i de olika definitionerna, utan här används ordet moral.

Då det inte redan fanns något beprövat och sammanhållet mätinstrument som mäter ungdomars moral inom olika områden, togs det fram 10 frågor i enkäten som skulle spegla deltagarnas moral. Frågorna berörde främst deltagarnas samhällsmoral och medborgarmoral, men också arbete, droger och fritid. Flera av frågorna är hämtade från andra värderingsstudier eller inspirerade av andra undersökningar, medan några frågor är framtagna för just den här utvärderingen. I och med att det inte fanns något befintligt mätinstrument får det till följd att det är svårt att uttala sig om deltagarnas moral är striktare eller mer tillåtande än i andra undersökningar.

De fick ta ställning på en 10-gradig skala. Siffran 1 betydde ”Mycket oviktigt”, och siffran 10 betydde ”Mycket viktigt”. Gränsen mellan att vara viktigt eller oviktigt gick mellan siffrorna 5 och 6.

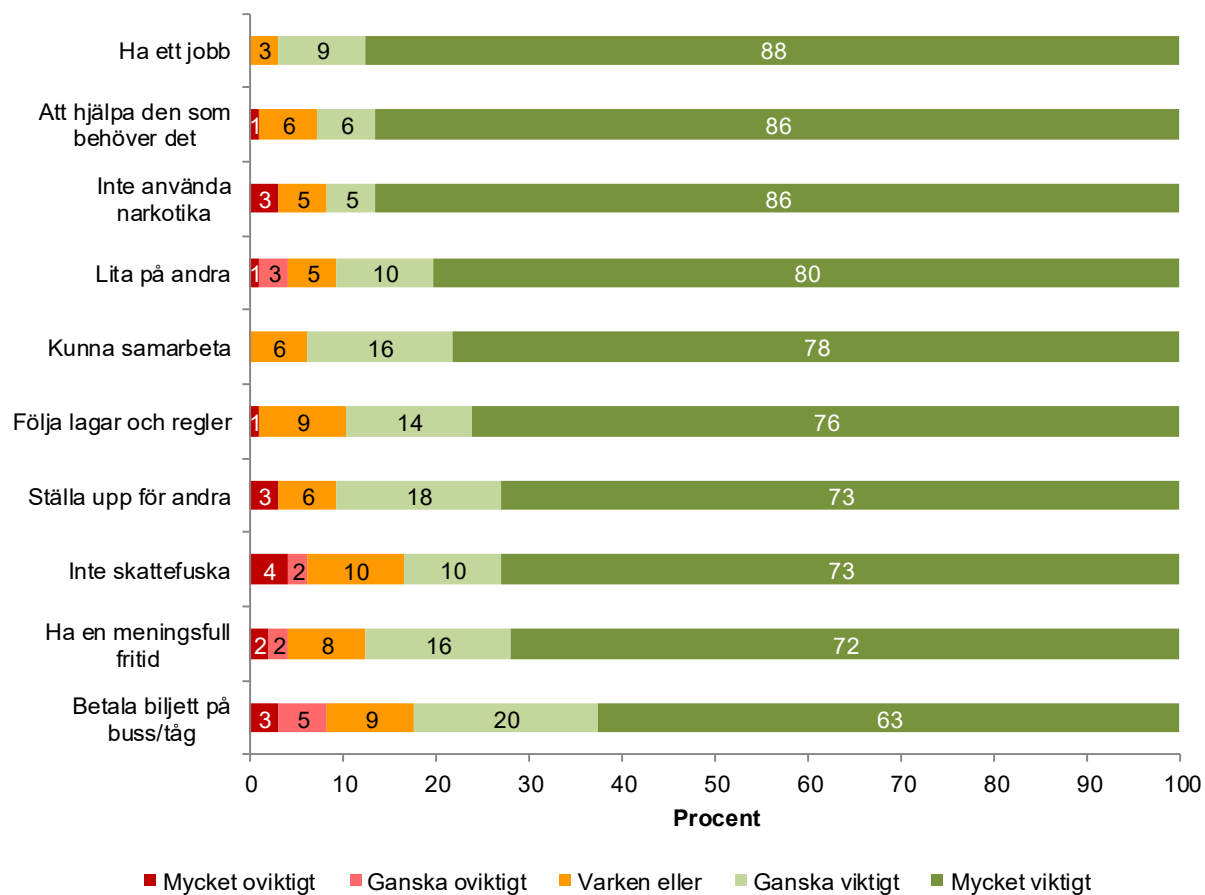

Diagram 3. Deltagarnas moral. Procent.

Fyra femtedelar (80 %) av deltagarna eller fler ansåg att alla frågor var ganska eller mycket viktiga för dem. Dessa värderingsfrågor kan delas upp i olika grupper. För deltagarnas var det viktigt att:

Samhällsmoral

- Följa lagar och regler (91 %).
- Inte skattefuska (88 %).
- Betala biljett på buss/tåg (82 %).

Medborgarmoral

- Ställa upp för andra (90 %).
- Kunna samarbeta (91 %).
- Lita på andra (94 %).
- Att hjälpa den som behöver det (93 %).

Arbetsmoral

- Ha ett jobb (97 %).

Drogmoral

- Inte använda narkotika (92 %).

Fritid

- Ha en meningsfull fritid (83 %).

I efterhand kan konstateras att frågan om fritid kanske inte egentligen handlar om moral eller värderingar.

Överlag innebär resultaten att deltagarna hade en strikt moral där det var viktigt för dem att följa lagar och regler, ha ett jobb och en meningsfull fritid, att vara en god medmänniska och inte använda droger.

Samhällsmoral

Till effekterna av Backdraft hör att öka de sociala förutsättningarna och personliga incitamenten för ett laglydigt liv. För att få ett laglydigt liv behövs att medborgare ställer upp på de lagar och regler som finns.

I enkäten ställdes tre frågor om detta. Det var 91 % av deltagarna som ansåg att det var viktigt att följa lagar och regler, 88 % av deltagarna som ansåg att det var viktigt att inte skattefuska och 82 % av deltagarna som ansåg att det var viktigt att betala biljett på buss/tåg.

I Ungdomsstyrelsens undersökning ”Unga med attityd 2013” ställdes några frågor som liknade dessa. Frågorna handlade om det kunde rättfärdigas att undvika att betala biljetten på buss eller tåg och om det kunde rättfärdigas undvika att skattefuska om man har möjlighet. De fick svara på en sjugradig skala där värdet 1 betydde ”Aldrig rätt” och värdet 7 betydde ”Kan vara rätt”. När det gällde om det kan vara rätt att undvika att betala biljetten på buss eller tåg, var medelvärdet bland de yngre 2,8. I fråga om det kan vara rätt att skattefuska om man har möjlighet var medelvärdet för

de yngre 1,8. Det var alltså mindre rätt att skattefuska än att undvika att betala en biljett. Både värdena låg dock under mittenvärdet på 4,0 (Ungdomsstyrelsen 2013).

Både den här utvärderingen och ungdomsundersökningen visar att ungdomar överlag har en strikt syn på lagar och regler som innebär att de ska efterföljas.

Medborgarmoral

Det ingår också i de effekter som Backdraft önskar uppnå att öka känslan av sammanhang och samhörighet samt öka de sociala förutsättningarna. I Backdraft anknyter det väl till att samarbetsförmåga och viljan att hjälpa andra är en mycket viktig del i utbildningen.

I enkäten ställdes fyra frågor om detta. Det var 94 % som ansåg att det var viktigt att lita på andra, 93 % som ansåg att det var viktigt att hjälpa den som behöver det, 91 % som ansåg att det var viktigt att kunna samarbeta och 90 % som ansåg att det var viktigt att ställa upp för andra.

Frågor om Backdrafts betydelse när det gällde samarbetsförmåga ställdes även i *deltagarintervjuerna*. En del deltagare ansåg att de redan hade en god samarbetsförmåga innan de började Backdraft, men att de i Backdraft fått veta mer om hur man kan samarbeta och lärt sig samarbeta på ett annat sätt än tidigare. Andra menade att deras samarbetsförmåga hade stärkts av Backdraft. Så här sade en deltagare:

Forskare: Tycker du att backdraft har stärkt din samarbetsförmåga?

Informant: Det tycker jag faktiska att man fått med sig. Det här att man inte kan göra allt själv. Om man är en grupp som ska göra något så får man lyssna på de andra, men även ge något förslag på att det här kanske är lättare eller bättre att göra. Man har fått med sig det här också att man verkligen behöver prata innan man kanske gör något om att man behöver hjälp med vissa saker. Det fick man med sig väldigt bra härifrån (Deltagare 1).

Endast någon enstaka deltagare berättade att de hade svårt för samarbete och det berodde på att de hade blivit mobbade i skolan. Skolan hade till och med tvingat deltagaren att samarbeta med sina mobbare. Mobbningen medförde en osäkerhet och mistro inför att samarbeta med andra. Samarbetet i Backdraft och Backdraft som helhet hade dock stärkt deltagarens självförtroende.

Arbetsmoral

Några av effekterna med Backdraft var att öka de sociala förutsättningarna för ett självständigt liv samt öka förutsättningarna för studier och arbete. I det sammanhanget är det viktigt att vilja ha ett arbete och faktiskt också ha ett arbete. I den här utvärderingen hade 81 % av de deltagare som inte längre studerade ett arbete och 97 % av alla deltagare som svarat på enkäten ansåg att det var viktigt att ha ett jobb.

I "Unga med attityd 2013" ställdes frågan om det var viktigt just nu att skaffa ekonomisk trygghet och fast arbete. Det var 65 % av de unga som svarade att det var

mycket viktigt eller allra viktigast (41 % bland samtliga, 16–74 år) (Ungdomsstyrelsen 2013).

Det kan konstateras att så gott som alla deltagare i den här utvärderingen ansåg att det var viktigt att ha ett jobb.

Drogmoral

I Backdraft tas frågan om droger (gäller både tobak, alkohol och narkotika) upp i olika sammanhang, exempelvis konsekvenserna med att använda droger och köra bil, påverkan på hälsan och arbetet. I enkäten svarade 92 % av deltagarna att det var viktigt att inte använda narkotika.

I Ungdomsstyrelsens undersökning 2013 är frågan om droger lite annorlunda formulerad. Den var om lätta droger borde bli lagliga att använda. Medelvärdet var 1,5 på en 10-gradig skala bland samtliga i åldern 16–74 år. Det vill säga att de flesta ansåg att lätta droger inte skulle legaliseras.

Den här utvärderingen och Ungdomsstyrelsens undersökning visar alltså att ungdomar överlag inte är speciellt drogliberala.

Fritid

I den här utvärderingen ansåg 88 % av deltagarna att det var viktigt med en meningsfull fritid.

I Ungdomsstyrelsens undersökning ”Unga med attityd 2013” ställdes frågan om hur viktigt det var att ha fritid och nyttja den. Fritiden var en högt prioriterad dimension i livet för alla, oavsett ålder. Att ha fritid och nyttja den var mycket viktigt eller allra viktigast för 78 % bland de i åldern 16–29 år (71 procent bland samtliga, 16–74 år) (Ungdomsstyrelsen 2013.)

Det kan alltså konstateras fritiden är en viktig del i ungdomars liv och så var det också i den här utvärderingen.

Slutsatser och förslag

Det är dags att dra slutsatser från de resultat som framkommit i utvärderingen. Syftet var, som tidigare nämnts, att åstadkomma en systematisk och tvärspektoriell sammanställning av de lärdomar som Backdraft genererat sedan projektstarten. Efter de följande slutsatserna ges också några förslag inför fortsatt arbete med Backdraft.

Slutsatser

1 Den första slutsatsen handlar om att *verksamheten är mycket väl fungerande och uppnår både sitt syfte och sina mål*. Alla resultat i utvärderingen visar på att verksamheten i alla avseenden är mycket väl fungerande. Backdraft uppnår verkligen sitt syfte att skapa bättre förutsättningar för ungdomar att må bra, bli trygga och självständiga individer och att därigenom förebygga ett utanförskap. Backdrafts arbetsmetod att genom en utbildning i brandkårsanda har skapat ett intresse från ungdomarnas sida att delta i utbildningen. Genom rekryteringsgruppens uttagning av deltagare sätts blandade grupper samman av flickor och pojkar, ungdomar med olika etnicitet, social bakgrund och personliga egenskaper. Under tio träffar där det ges kunskaper och färdigheter i hjärtlungräddning, agerande vid brand och trafikolycka, livräddning, att förebygga brand och olyckor samt kost och träning, nås verksamhetens mål.

Resultaten från både deltagarenkäter och intervjuer visar att 86 % av deltagarna gått ur grundskolan med uppnådda kunskapskrav i alla ämnen. Det var 94 % som gick ur gymnasiet med en examen. Nästan alla deltagare ansåg att ledarnas kunskap, bemötande, kursens innehåll och kvaliteten på kursen var bra. I deltagarintervjuerna framkom idel positiva omdömen om ledarna. Deltagarnas spontana svar på frågan om vad som var viktigast i utbildningen var "Allt". Utöver gemenskapen, att de fick lära sig mycket och hade roligt, att ledarna var så bra, var för flera resan till Göteborg med besöket på Backaplan där det 1998 skedde en stor diskoteksbrand det som gjorde mest intryck. Det var överlag väldigt lite som vare sig samverkansparterna eller deltagarna ville förändra eller ändra. Det som många deltagare skulle önska var dock att det också var någon form av återträff. Många deltagare hade dock önskat att skolan hade tillvaratagit deras kunskaper. Utbildningen gav deltagarna nyttig kunskap (95 %) som de kom ihåg mycket av (80 %), personlig utveckling i form av ökad självkänsla (73 %), ansvarsförmåga (80 %) och riskmedvetenhet (88 %). I Backdraft hade deltagarna vuxna att prata med (92 %), träffade nya vänner som de fortfarande har kontakt med (53 %) och de kände sig sällan utanför (86 %). De fick ett högt förtroende för blåljusmyndigheterna (74 %) och utbildningen påverkade också deras val av utbildning/yrke (55 %). I enkäten togs ett NöjdDeltagarIndex fram. På en hundragrading skala fick Backdraft medelvärdet 89,7, vilket är ett (enligt forskarens erfarenhet) ovanligt högt värde. I och med det uppnår också Backdraft sina mål.

Deltagarna hade också en strikt moral där det var viktigt för dem att följa lagar och regler, ha ett jobb och en meningsfull fritid, att vara en god medmänniska och inte använda droger. När det gäller moralfrågorna kan dock inte sambandet fastställas mellan deltagandet i Backdraft och den strikta moralen. Man kan ändå utifrån att Backdraft hade en så stor betydelse för deltagarna och bidragit till deras moralutveckling. I

och med att deltagare medverkat i utvärderingen från hela tiden som Backdraft funnits och att de äldsta var i åldrarna 23–24 år kan det sägas att resultaten visar att Backdraft gjort tydliga avtryck i deltagarnas liv och främjat en positiv utveckling hos deltagarna.

2 Den andra slutsatsen är *Backdraft har en fungerande samverkan* mellan Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, Folkhälsorådet, Barn- och Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen. Folkhälsorådet är också det organ i kommunen där frågor om Backdraft tas upp. Den drogförebyggande samordnaren är den tjänsteman som ansvarar för samordningen av Backdraft. Utförare av verksamheten är Samhällsskydd Mellersta Skaraborg. Ledarna i Backdraft utformar innehållet i Backdraft och ansvarar för utvecklingsarbetet av innehållet. Cheferna på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg tillser att de resurser som behövs av ledare, material, schemaläggning finns. Uttagningen av deltagare sker genom rekryteringsgruppen. Rekryteringsgrupp består av ledare i Backdraft, drogförebyggaren, fältassistenter samt kuratorer från alla högstadieskolor. Utifrån ansökningarna väljer de tillsammans ut en grupp deltagare som ska bestå av tjejer och killar, ungdomar med olika etnicitet, social bakgrund och personliga egenskaper.

Grundbulten i samverkan är det förtroende som finns mellan de samverkande parterna. Förtroendet är horisontellt mellan de olika yrkesgrupperna på samma nivå och vertikalt mellan grupperna på olika nivåer. Samverkansparterna träffas också ofta i andra sammanhang och de är vana vid att samarbeta med varandra. Däremot är inte samverkan så tydligt organiserad med ledningsgrupp, referensgrupp och arbetsgrupp. Detta var dock inte något problem för de olika samverkande parterna, utan arbetssättet upplevdes som funktionellt och tillräckligt. Det kan dock finnas en sårbarhet i att inte ha så strukturerad samverkan ifall det tillkommer nya ledamöter och chefer i folkhälsorådet eller nya chefer på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg som inte är så insatta i det goda samverkansklimat som finns. Denna sårbarhet är dock inte så stor att det i dagsläget behövs någon tydligare ledningsstruktur. Den rådande samverkansformen medförde dock att det inte var så tydligt vart utvecklingsfrågor hörde hemma. Ett förslag på hur utvecklingsfrågor kan få ett forum följer under rubriken ”Förslag på förbättringsområden”.

3 Den tredje slutsatsen handlar om arbetsmodellens framgångsfaktorer och eventuella svårigheter. I den här utvärderingen kan främst fem betydelsefulla framgångsfaktorer identifieras. De är:

Den första framgångsfaktorn eller snarare förutsättningen för att det överhuvudtaget skulle kunnat bli något Backdraft var den tydliga grundidé som genomsyrar Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, nämligen att både förebygga och hjälpa. I det här sammanhanget kan man kalla Samhällsskydd Mellersta Skaraborg för *en förebyggande räddningstjänst*. Denna grundsyn genomsyrar hela verksamheten från chefer till brandmän och är även en del i förutsättningarna för att bli anställd. Genom det har det byggts upp ett klimat på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg som gjort att det varit möjligt att långsiktigt bedriva Backdraft.

Den andra framgångsfaktorn är den *samverkan* som idag finns runt Backdraft. Den har möjliggjort att Backdraft som startade som ett projekt kunde övergå till en permanent verksamhet. Utan denna samverkan mellan Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, Folkhälsorådet, Barn- och Utbildningsförvaltningen och Socialförvaltningen, är det troligt att Samhällsskydd Mellersta Skaraborg inte haft möjlighet att själva driva verksamheten. För att långsiktigt bedriva en verksamhet som Backdraft behövs säkerligen samverkan mellan flera parter.

För det tredje är *rekryteringsgruppen* en framgångsfaktor. Genom kuratorerna sker marknadsföringen av Backdraft och också extra pushande på de elever som skulle kunna passa och behöva Backdraft. Det är svårt att tänka sig att Samhällsskydd Mellersta Skaraborg skulle haft resurser att själva i längden stå för all marknadsföring. Dessutom är rekryteringsgruppen oerhört viktig för att utifrån anmälningarna sätta samman en deltagargrupp som överensstämmer med den målgrupp som Backdraft önskar nå med tjejer och killar, ungdomar med olika etnicitet, social bakgrund och personliga egenskaper. Utan den elevkänedom som finns i rekryteringsgruppen hade det funnits risk för att blandningen av deltagare inte hade blivit lika bra. Det innebär att rekryteringssätt där man enbart väljer utifrån namnen och spridning från olika skolor inte är tillräckligt.

Den fjärde framgångsfaktorn är den spännande *arbetsmetodiken*. Det finns en mängd olika verksamheter som vill vara förebyggande och socialt ansvarstagande. Det som gör Backdraft så unikt är att verksamheten är förlagd till räddningstjänsten och dess verksamhet. Det finns inga föreningar eller andra förvaltningar som kan erbjuda ett så annorlunda och spännande innehåll. Med sitt spännande innehåll får Backdraft en annan dragningskraft än traditionell verksamhet. Att få delta i Backdraft ger deltagarna en känsla av att vara utvalda och att få delta i något som de flesta ungdomar inte får vara med om. Backdraft är därmed ett verktyg som ger deltagarna både kunskap och praktisk övning, men som framför allt leder till en måluppfyllelse. Resultaten i utvärderingen visar tydligt att den metod som används i Backdraft för genomförande ger deltagarna stöd och vägledning till att växa till självständiga individer. Genom att pröva på de olika momenten i utbildningen stärks den personliga utvecklingen, samarbetsförmågan, viljan att vara en ansvarstagande och hjälpsam medborgare. Även motivationen till studier och yrkesliv stärks, om än inte lika starkt som de förstnämnda områdena.

Den femte framgångsfaktorn är *de skickliga ledarna*. Som stöd i utbildningen har ledarna en handledning att följa som arbetats fram under flera år och som justeras utifrån nya erfarenheter från utbildningarna och deltagarnas förutsättningar. Deltagarna har idel goda omdömen om ledarna; deras yrkesskicklighet, förmåga att lära ut och arbeta med unga. Genom att ledarna gör och visar det de är bra på som brandmän, tydligt visar och berättar om sina värderingar samt har ett intresse för ungdomar uppstår de goda resultaten. I mötet mellan ledare och deltagare sker något mer än att deltagarna lär sig att släcka bränder och göra hjärt- och lungräddning. Liksom i mycket

annan verksamhet går det att mäta och beskriva resultaten av utbildningen, men det är ändå svårt att helt få grepp om vad som görs och sägs som blir så framgångsrikt. Mellan genomförande och måluppfyllelse finns en dynamik och process som är svårgripbar, men som ändå blir så tydlig i resultaten. Deltagarna går en utbildning med tio träffar under en termin, men får med sig upplevelser och kunskap som är betydelsefulla för dem flera år efter utbildningens avslutande.

Tillsammans bildar dessa fem framgångsfaktorer en helhet där varje komponent behövs för att nå framgång. De är så att säga de nödvändiga faktorerna för att skapa ett hållbart och långsiktigt samhällsbärande arbetskoncept. Det har inte i utvärderingen funnits några resultat som talar för att Backdraft är en kommunspecifik verksamhet som inte är möjlig att implementera i andra kommuner. Däremot är de faktorer som här lett till framgång med stor säkerhet förutsättningar för att i andra kommuner kunna bedriva ett framgångsrikt Backdraft-arbete. Det går troligtvis inte att ta bort någon komponent och ändå bygga upp ett långsiktigt och framgångsrikt Backdraft-arbete.

Förslag på förbättringsområden

Backdraft är en väl fungerande verksamhet som har en fungerade samverkan och det har inte i utvärderingen framkommit brister som föranleder många förslag till åtgärder. Det medför att det inte heller finns så många förslag på förbättringsområden. Det förslag som ges är:

- **IDÉFORUM.** De samverkande parterna – exempelvis folkhälsorådet, rekryteringsgruppen och ledarna för Backdraft – träffas en gång om året för ett idéforum om Backdraft. I detta forum tas upp frågor som kan vara en angelägenhet för mer än en samverkanspart eller som kan behöva ventileras i ett större forum. I utvärderingen har två frågor tagits upp som skulle passa att ta upp gemensamt. De är:
 - **ÅTERTRÄFFAR.** De flesta intervjuade deltagarna önskade någon form av återträff. Inom den befintliga ramen för Backdraft har det inte funnits tillräckligt med resurser för att regelbundet genomföra återträffar. Endast ett par återträffar hade gjorts.
 - **TILLVARATA DELTAGARNAS KUNSKAPER I SKOLAN.** Många deltagare har också uttryckt att de hade uppskattat om deras kunskaper hade tillvaratagits i skolan. Det skulle medfört att deras kunskaper blivit mer synliggjorda och fortsatt att stärka dem i deras utveckling.

Slutord

Till sist kan sägas att den här utvärderingen som följt Backdraft under ett år har åstadkommit en systematisk och tvärsektoriell sammanställning av de lärdomar som Backdraft genererat sedan projektstarten. Utifrån de lokala förutsättningarna har mer generella slutsatser kunnat dras om verksamheten. Arbetsmodellens framgångsfaktorer och eventuella svårigheter samt de organisatoriska förutsättningarna har lyfts fram och diskuterats för att också utröna om detta är ett hållbart och långsiktigt samhällsbärande arbetskoncept som andra kommuner kan implementera.

Alla resultaten visar på en väl fungerande verksamhet som innebär ett socialt ansvarstagande där Backdraft är en del i arbetet för att skapa bättre förutsättningar för ungdomar att må bra, ha en bra självkänsla, bli trygga och självständiga individer. Backdraft bidrar till att ungdomarna upplever sig som en del i samhället – ett innanförskap – där de vill bidra på olika sätt snarare än att de upplever ett utanförskap.

Utvärderingens metod

I all forskning, från enkla lokala undersökningar till stora, komplexa internationella studier, finns metodfrågor som åtminstone ur ett forskningsperspektiv behöver besvaras och diskuteras. Dessa frågor kan gälla undersökningens syfte, uppläggning, metod, urval, bearbetning, resultatpresentation med mera. Beroende på en undersökningens syfte och målgrupp kan metoddiskussionen vara mer eller mindre utförlig. I det här kapitlet görs en beskrivning och diskussion av metod och genomförande för den forskningsintresserade läsaren.

Syftet var, som tidigare nämnts, att åstadkomma en systematisk och tvärspektoriell sammanställning av de lärdomar som Backdraft genererat sedan projektstarten (med målsättningen att utveckla en mer konsekvent arbetsmetodik).

Metod och tillvägagångssätt

Efter inlämnat och antaget anbud hölls ett möte med uppdragsgivaren om den föreslagna utvärderingsplanen som godkändes. Ansatsen för utvärderingen är både kvantitativ och kvalitativ. Genom enkäter erhålles en bred kunskap om deltagarnas erfarenheter och uppfattningar. Intervjuer ger en fördjupad kunskap samverkansparternas och deltagarnas uppfattningar om projektet, dess arbetsmodell och dess betydelse för deltagarna. Anita Boij använde blandade data- och analysmetoder i sin doktorsavhandling och har sedan år 2002 använt det i olika undersökningar och utvärderingar. Utvärderingen har genomförts under perioden 15 januari 2016 till 10 mars 2017. Utvärderingen har bestått av 4 moment:

1. *Fokusgruppsintervjuer.* Under våren 2016 skedde 4 fyra fokusgruppsintervjuer med chefer på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, ledare för Backdraft, rekryteringsgruppen samt med politiker och förvaltningschefer. Under hösten 2016 skulle de uppföljande intervjuerna med chefer på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, ledare för Backdraft och rekryteringsgruppen genomföras. På grund av den olycka som forskaren råkade ut för senarelades dessa till januari 2017. Intervjuerna tog 60–90 minuter och spelades in för att senare analyseras kvalitativt. Sammanlagt genomfördes 7 intervjuer. I bilaga 1 finns intervjuguiden för cheferna på Samhällsskydd Mellersta Skaraborg våren 2016. Övriga intervjuguider finns hos forskaren

2. *Deltagande observationer.* Vid 4 Backdraftträffar under våren och 3 träffar under hösten genomfördes deltagande observationer i kombination med samtalsliknande intervjuer. Eftersom deltagarna ännu inte är myndiga förankrades deras frivilliga medverkan för godkännande av både dem själva och deras målsmän. Vårdnadshavarna kontaktades inför respektive termin per brev. Sammanlagt genomfördes 7 deltagande observationer. Vid de deltagande observationerna presenterades utvärderaren och dennas funktion och oberoende roll

3. *Deltagarenkät.* I april 2016 gick en förfrågan ut till alla tidigare Backdraftdeltagare (år 2008–2015), som det fanns en aktuell adress till, om de ville besvara en webbenkät. Enkäten innehöll 10 frågor samt en förfrågan om att delta i en intervju om Backdraft. Enkäten i sin helhet finns i bilaga 2. Då det inte fanns aktuella adresser till

alla skickades förfrågan ut till 157 deltagare och det var totalt 96 som svarade. Deltagarna fick sedan två påminnelser per post och också påminnelser via sms. Svarsprocenten blev 61 %. Det var 46 tjejer och 50 killar som svarade på enkäten. De deltagare som svarade på enkäten var i genomsnitt 19 år. De yngsta var 15 år och de äldsta 25 år. Enkäterna har analyserats kvantitativt.

4. *Retrospektiva individuella intervjuer.* I enkäten tillfrågades samtliga informanter om möjligheten att delta i en individuell, retrospektiv intervju. Det var 27 deltagare som kunde tänka sig att ställa upp. När dessa sedan tillfrågades var det sammanlagt 17 tidigare deltagare som hade möjlighet att delta. Intervjuerna genomfördes från maj till början av oktober 2016. Varje intervju tog 30–45 minuter. Intervjuerna spelas in för att senare analyseras kvalitativt. Som tack för deras medverkan fick de intervjuade biopresentkort från Backdraft. Intervjuguiden finns i bilaga 3.

Alla intervjuer har varit halvstrukturerade, vilket inneburit att forskaren hade en frågeguide som grund, men att dessa frågor kompletterats beroende på vad som kom fram i intervjuerna.

Bearbetning och analys

Intervjuerna har skrivits ut, dock inte i sin helhet, utan som stödord och nyckelfraser. De utskrivna intervjuerna har sedan bearbetats och analyserats med hjälp av dataprogrammet NVivo (tidigare hette programmet NUD*IST och förkortningen står för Non-numerical Unstructured Data * Indexing, Searching, Theorizing).

Den kvalitativa analysen av intervjuer innebär ett sökande efter innebörder och egenskaper i vad som här kan beskrivas som en hermeneutisk innehållsanalys. Ett exempel på detta sökande har varit bearbetningen av utsagor om utbildningens innehåll. I ett första steg har de utsagorna förts samman till olika teman som exempelvis vad som sagts om vad som varit bra och mindre bra med utbildningen. I det andra analyssteget har olika teman tillsammans gett en bild av vad de intervjuade ansett om utbildningen. Som ett tredje steg har de olika informanternas uppfattningar jämförts med varandra för att kunna identifiera konvergenser och divergenser mellan olika informanter. Både intervjuerna och de olika temana har lästs igenom flera gånger för att fånga nyanser och detaljer, likheter och skillnader (Starrin m.fl. 1991).

I rapporten finns citat med från intervjuerna. Efter varje citat finns en referens, till exempel "Deltagare1". Sådana referenser gör att läsaren kan se spridningen på de svar som tagits med i rapporten, men inte från vilken person de kommit.

Enkäterna bearbetades kvantitativt. Enkätsvaren har levererats till forskaren i programmet Excel för att sedan analyseras med hjälp av statistikprogrammet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). I analysen har beräkningar gjorts av frekvens, medelvärde, olika korstabeller, faktoranalyser, indexering med mera (Djurfeldt m.fl. 2010). Den signifikansnivå som använts är 0,05, vilket innebär att sannolikheten för att skillnaden är åstadkommen av slumpfel är fem hundra delar eller mindre.

Metoddiskussion

I alla undersökningar, utredningar och utvärderingar följer Veta Mera Boij AB de regler om etik och självständighet som gäller för forskning.⁸

I kvantitativa undersökningar

I kvantitativa undersökningar är ofta *urval och bortfall* viktiga frågor. När det gäller det externa bortfallet var deltagarenkäten en totalundersökning, det vill säga att inget urval gjordes och att alla fick möjlighet att svara.

Deltagarenkäten fick ett ganska stort externt bortfall på 39 %. Det kan bero på flera orsaker. En orsak kan vara att för en del deltagare låg utbildningen förhållandevis långt tillbaka i tiden och det kan påverka svarsbenägenheten. Ett annat skäl kan vara att ungdomar överlag ofta är mindre svarsbenägna. Ett tredje skäl kan vara att man inte har prioriterat ifyllandet. I den här utvärderingen har ingen bortfallsanalys gjorts på dem som inte svarat. Det får till följd att det inte helt är säkerställt att svarsgruppen är representativ för hela gruppen deltagare (Japek 1997, Nilsson 2010). De mycket entydiga resultaten tyder dock på att det inte är troligt att en betydande del av dem som inte svarat skulle haft en så motsatt åsikt att de totalt förändrat svarsfördelningen. Däremot kan svarsfördelningen ha blivit mer spridd om fler svarat. Utifrån detta kan antas att tillförlitligheten är ganska stor och att resultaten är ganska representativa för hela gruppen deltagare.

En annan bortfallsfråga som är nog så viktig är det interna bortfallet, det vill säga hur många som valt inte svara på en specifik fråga. Det är vanligt att en liten andel inte svarar på en specifik fråga. Det kan handla om att man av misstag hoppat över en fråga, inte visste vad man skulle svara eller att frågan var svår att förstå (Japek 1997). I och med att det var en webbenkät där det var nödvändigt att svara på en fråga för att kunna gå vidare till nästa finns inget internt bortfall.

I samband med undersökningar som vänder sig till barn och ungdomar och som innehåller frågor om hälsa och livsstil, ställs ofta frågan om man kan *lita på svaren*. Detta grundar sig i uppfattningen om att en del deltagare skulle göra en underrapportering av vad som de uppfattar som ej önskvärda svar, att exempelvis svara att något var mycket dåligt. Det skulle också vara möjligt med en överrapportering att deltagarna svarade att utbildningen var bättre än de egentligen tyckte. Orsaken till överrapportering skulle kunna vara att deltagarna vill att utbildningen ska fortsätta eller att de inte vill göra ledarna ledsna. En undersökning om precisionen i svenska unga tobaksanvändares självrapportering visar dock att tillförlitligheten i deras svar var hög (Post m.fl. 2005). För att också öka tillförlitligheten har en triangulering skett genom att liknande frågor ställts i intervjuerna. Det finns inget som tyder på att svaren är opålitliga, snarast underströk svaren i intervjuerna de resultat som framkommit i enkäten och fördjupade dem.

Det är också möjligt att deltagarna *minns fel* och tror att en händelse inträffat vid en annan tidpunkt än vad som var fallet (Wärneryd m.fl. 1993). Detta var endast aktuellt för frågan om när de gick Backdraft.

⁸ Dessa beskrivs exempelvis på www.codex.se, i "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning" och i "God forskningssed".

Det fanns inte heller några enkäter som uppenbart *fyllts i på skoj*, fyllts i delvis, där deltagaren verkar ha tröttnat på att svara. Överlag verkar deltagarna istället varit mycket måna om att svara fullständigt.

Det kan även förekomma *fel i själva kodningen*, 1 blir 11 till exempel. Denna typ av fel har helt kunnat undvikas genom att svaren på webbenkäten direkt kommit in i en databas (Djurfeldt m.fl. 2010).

Ett annat problem i samband med enkätundersökningar är *om frågorna verkligen ger svar på det som avsetts* (Djurfeldt m.fl. 2010). Är de frågor som till exempel ställts om attityder och värderingar verkligen ett bra mått? Även om en del frågorna använts i tidigare undersökningar är det inget som nödvändigtvis borgar för deras kvalitet. Det finns alltid en risk för att dåligt formulerade frågor reproduceras i nya undersökningar utan någon större eftertanke.

I jämförelse med andra ungdomsundersökningar kan man anta att enkäten och bearbetningen håller en god kvalitet. De svagheter som finns i alla enkäter kan inte sägas vara eliminerade, men problemen bör inte heller överbetonas.

Kvalitativa undersökningar

När det gäller urvalet i kvalitativa undersökningar finns olika *urvalsmetoder*. I den här utvärderingen har urvalsprincipen varit för deltagarintervjuerna att alla som ville delta i en intervju har fått göra det och bland dem har inget urval genomförts. När det gäller chefer inom Samhällsskydd Mellersta Skaraborg har de chefer som varit aktuella deltagit och inget urval skett. I fråga om politiker och chefer för övriga nämnder/förvaltningar intervjuades två personer som hade erfarenhet av Backdraft. Beträffande ledare för Backdraft intervjuades under våren 2016 de ledare som varit med i fler utbildningar än den pågående. Under hösten 2016 intervjuades alla dåvarande ledare i Backdraft, oavsett om de var nya eller varit med längre. I intervjuerna med rekryteringsgruppen intervjuades de som hade möjlighet och intresse att vara med. Sammantaget innebär det att både de som varit med mycket och länge i arbetet och de som inte varit med så mycket deltog. På det sättet kan sägas att urvalet liknade en maximal variation där det var viktigt att finna en stor variation på åsikter, synsätt och arbetssätt (Miles & Huberman 1994).

Det finns vid de flesta former av datainsamling risk för vissa *forskningseffekter*, att kontakten med forskaren påverkar resultaten. När forskaren samtalar med deltagare i olika former av intervjuer, behöver man ta med i beräkningen att det kan förekomma en del forskningseffekter.

Dessa forskningseffekter kan handla om att informanterna ger de svar som de tror att forskaren förväntar sig, förskönar eller svartmålar de företeelser som undersökts. Det är också möjligt att informanterna kan känna en osäkerhet inför vad som kommer att redovisas och därför håller tillbaka en del uppfattningar eller åsikter (Repstad 1999). Andra möjliga faktorer som påverkar intervjusituationen är om informanterna varit stressade eller blivit störda av den omgivande miljön.

Vid gruppintervjuer bör man likaledes beakta den inverkan gruppen har på de enskilda individernas åsikter. Det kan å ena sidan vara svårare i grupp att till exempel tala om det som man kanske upplevde som brister. Detta kan leda till att informanterna inte säger allt de kanske i förväg tänkt att säga. Gruppdynamiken kan också innebära att en person innan intervjun har tänkt igenom sina åsikter, men när de andra inte

framför några sådana åsikter, övertar personen i fråga de andras uppfattning eller avstår från att säga sin egen mening. Å andra sidan finns det en poäng med att göra gruppintervjuer, nämligen att man på samma tid får in flera informanternas synpunkter, att dynamiken i gruppen underlättar intervjun och leder till att tankar och åsikter som eventuellt inte skulle ha kommit fram vid en enskild intervju lyfts fram. Att delta i en gruppintervju, ventilera sina åsikter och lyssna till andra kan göra de egna attityderna och åsikterna tydligare (Repstad 1999).

Det är svårt att uttala sig om några av dessa forskningseffekter har förekommit, men det verkar som att informanterna varit mycket öppna med sina åsikter. Det talar för att få forskningseffekter har förekommit.

Blandade data- och analysmetoder

I utvärderingen har flera data- och analysmetoder använts. Resultaten från de olika materialen har jämförts med varandra och ökat tolkningsförståelsen. För vidare läsning om detta se exempelvis Ole Riis "Metoder på tvärs" (2000).

Inga signifikanta skillnader

Det är mycket vanligt att det i olika undersökningar och utvärderingar finns signifikanta (statistiskt säkerställda) skillnader mellan tjejer och killar samt mellan deltagare med olika etnicitet.

I den här utvärderingen har resultaten varit mycket entydiga. Så gott som alla deltagare har svarat på alla frågor att de varit nöjda med Backdraft, delat samma värderingar och uppfattningar. Det är enligt utvärderarens erfarenhet mycket ovanligt. Det medför att det inte funnits några signifikanta skillnader mellan tjejer och killar samt mellan deltagare med olika etnicitet. Därför har inte heller några resultat redovisats fördelade på olika svarsgrupper.

Referenser

- Antonovsky, Aaron (1991): *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och Kultur
- Boij, Anita (2015): *Stöd till personer med missbruk i Lidköpings kommun år 2015. Utvärdering av förändringar och insatser fem år senare*. Tranås: A BOIJ AB. Rapport 2015:4
- Djurfeldt, Göran m.fl. (2010): *Statistik verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Japoc, Lilli m.fl. (1997): *Minska bortfallet*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån
- Karlsson Vestman, Ove (2011): *Utvärderandets konst*. Lund: Studentlitteratur
- Miles, Matthew, B. & Huberman, Michael, A. (1994): *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks: SAGE Publications
- Nilsson, Ingvar (2010). *Unga som är utanför arbetsmarknaden. En socioekonomisk diskussion*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen. Temagruppen Unga i arbetslivets skrifter 2010:3
- Nilsson, Maria (2010): *Tonåringar om tobak – vanor, kunskaper och attityder*. Stockholm, Sverige: Statens folkhälsoinstitut
- Post, Ann m.fl. (2000): *Validity of self reports in a cohort of Swedish adolescent smokers and smokeless tobacco (snus) users*. Tobacco Control, 14, 114-117.
- Repstad, Pål (1999): *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Riis, Ole (2000): *Metoder på tvärs. Om forudsætningen for sociologisk metodekombination*. Aalborg: Sociologisk Laboratorium
- Socioekonomisk beräkning Backdraft.
- Starrin, Bengt m.fl. (1991): *Från upptäckt till presentation. Om kvalitativ metod och teorigenerering på empirisk grund*. Lund: Studentlitteratur
- Ungdomsstyrelsen (2007): *Unga med attityd. Ungdomsstyrelsens attityd och värderingsstudie 2007*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen. Ungdomsstyrelsens skrifter 2007:11
- Ungdomsstyrelsen (2013): *Unga med attityd 2013*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen. Ungdomsstyrelsens skrifter 2013:3
- Vetenskapsrådet: *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm. Hämtad från www.codex.se 2009-08-11
- Vetenskapsrådet (2011): *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 2011:1
- Westlund, Peter (2009): *Salutogen GPS för ett gott bemötande*. Stockholm: Fortbildning AB
- Wärneryd, Bo m.fl. (1993): *Att fråga. Om frågekonstruktion vid intervjuundersökningar och postenkäter*. Stockholm: Statistiska Centralbyrån

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/sjalvmordenblandunga/> (Hämtat 2017-02-20)

<http://www.expressen.se/nyheter/ungdomar-kastade-stenar-pa-brandman/> (Hämtat 2017-02-20)

<http://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/stort-ungdomsbr%C3%A5k-i-g%C3%B6teborg-flera-skadade-1.4147476> (Hämtat 2017-02-20)

<https://www.msb.se/sv/Om-MSB/Nyheter-och-press/Nyheter/Nyheter---Statistik/90-procent-av-allmanheten-har-ganska-eller-mycket-stort-fortroende-for-raddningstjansten-/> (Hämtat 2017-03-04)

<http://www.smer.se/etik/etik-och-moral/> (Hämtat 2017-03-05)

http://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr9_jmf-tid&p_kommun_kod=1499&p_skol_kod (Hämtad 2016-09-15)

http://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gybetyg_lgy11&p_verksamhetsar=2015&p_hman&p_lankod=14&p_kommunkod=1499&p_skolkod (Hämtad 2016-09-15)

<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/ungdomar-lagger-sig-allt-senare> (Hämtat 2017-02-20)

Bilaga 1. Intervju chefer Samhällsskydd Mellersta Skaraborg

Frågorna har anpassats till de olika berörda parterna, men har haft en liknande grundstomme.

Bakgrund

Jag skulle gärna vilja att ni börjar med att berätta vad ni heter, vad ni har för befattning och hur länge ni arbetat inom Samhällsskydd Mellersta Skaraborg?

Vad är er funktion i Backdraft?

Hur uppkom idén med Backdraft?

Vad fick er att vilja starta Backdraft?

Samverkan

Backdraft är ju en samverkan mellan Samhällsskydd Mellersta Skaraborg, Folkhälsoenheten, Barn- och utbildningsförvaltningen och socialtjänsten.

På vilket sätt märker ni att den här verksamheten sker i samverkan mellan flera parter?

Behöver samverkan förstärkas och i så fall på vilket sätt?

Ledning och organisation

Jag tänkte att vi ska samtala lite om ledning och styrning av Backdraft.

Har Backdraft någon ledningsgrupp och vilka ingår i så fall i den?

Vem eller vilka bestämmer vad som ska ingå i Backdraft?

Var tas utvecklingsfrågor om Backdraft upp?

Skulle det behövas mer eller en tydligare organisation för ledning och styrning av Backdraft?

Backdrafts genomförande

Backdraft består ju av 10 kurstillfällen och ni har ju en handledning för vad ni göra vid varje tillfälle.

Har ni någon kunskap eller insyn i själva genomförandet så att ni vet hur det fungerar?

Om ni har någon insyn; Hur fungerar själva genomförandet av Backdraft (vad är bra och vad är mindre bra)?

Finns det något i själva genomförandet av Backdraft som ni skulle vilja ändra (tider, antal tillfällen, innehåll)?

Backdraft ska ju arbeta för att ungdomar inte ska hamna i ett utanförskap, utan snarare i ett innanförskap där de känner sig delaktiga i samhället, har självförtroende, kan växa upp till självständiga och trygga vuxna.

Har ni någon kunskap om hur arbetet sker för att åstadkomma det (speciell arbetsmetod, förhållningssätt, samtal)?

Efter alla åren med Backdraft; vad har ni för erfarenheter av Backdraft ur ett brottsförebyggande perspektiv?

Vad har ni för erfarenheter av Backdraft när det gäller positiva förändringar hos deltagarna?

Backdraft syfte och mål

Jag har läst era dokument och försökt att rita en skiss över Backdrafts syfte och mål, en programlogik. Jag tänkte att vi ska titta på den och så pratar vi utifrån den.

Lärdomar och betydelse

Vad har Backdraft gett för lärdomar (i frågan, arbeta i projekt, om strukturer, sig själva)?

Vad har projektet betytt för er själva (gett en annan syn på frågan, i din yrkesroll, nya idéer)?

Vad är de unika utmaningarna för Falköpings kommun när det gäller den här målgruppen?

Det finns ju en önskan om att sprida ert arbete med Backdraft till andra kommuner. Vad är det som ni vill sprida med Backdraft (hela arbetssättet, erfarenheterna...)?

Övrigt

Avslutningsvis - vad skulle du/ni vilja tillägga om Backdraft, som jag inte frågat om?

Bilaga 2. Deltagarenkäten

Det här är en pappersversion av enkäten och den hade en annan layout på webben.

VETA MERA
Boij AB

Till tidigare deltagare i backdraft

Våren 2016

VAD TYCKER DU OM BACKDRAFT?

Information om utvärderingen och ifyllandet av enkäten

Det är helt frivilligt att besvara enkäten.
Undersökningen är helt anonym och det innebär att du inte ska skriva ditt namn på enkäten.
Besvara frågorna genom att sätta ett kryss för det svar som stämmer bäst för dig.
De små siffrorna som står efter kryssrutorna är till för bearbetningen av enkäterna.
Lägg i den ifyllda enkäten i kuvertet, förslut det och posta det. Du behöver inte sätta på något frimärke.
Alla svar kommer att behandlas under sekretess.

TACK PÅ FÖRHAND! Dina svar är värdefulla för helhetsbilden!

Det handlar om dig

1. Är du tjej eller kille?

1. Tjej
 2. Kille

2. Vilket år är du född? År _____

3. När gick du kursen Backdraft?

☐ 1. Våren 2008	☐ 9. Våren 2012
☐ 2. Hösten 2008	☐ 10. Hösten 2012
☐ 3. Våren 2009	☐ 11. Våren 2013
☐ 4. Hösten 2009	☐ 12. Hösten 2013
☐ 5. Våren 2010	☐ 13. Våren 2014
☐ 6. Hösten 2010	☐ 14. Hösten 2014
☐ 7. Våren 2011	☐ 15. Våren 2015
☐ 8. Hösten 2011	☐ 16. Hösten 2015

VETA MERA
Boij AB

Organisationsnummer 559042-4726
Innehar F-skattsedel

Anita Boij

Forskare & ansvarig Vårdsområdet
0500-42 15 14, 0708-42 15 14
Skattegården 5 Hallum, 541 94 Skövde
E-post: anita@boij.net

4. Vad är din huvudsakliga sysselsättning?

1. Jag går i grundskolan
2. Jag går på gymnasiet
3. Jag läser på högskola/universitet
4. Jag arbetar
5. Jag är arbetslös
6. Jag är föräldraledig
7. Jag är hemarbetande
8. Jag är långtidsjukskriven
9. Jag är förtids- eller sjukpensionär
10. Annat: _____

5. Vi skulle gärna vilja veta lite mer om din skolgång och hur det gick för dig.**a. Hur går/gick det i grundskolan***Markera ett svarsalternativ.*

1. Jag går fortfarande i grundskolan → Gå vidare till fråga 6
2. När jag gick ur grundskolan hade jag nått kunskapskraven i alla ämnen
3. Jag gick ur grundskolan utan behörighet till gymnasieskolan

b. Hur går/gick det på gymnasiet*Markera ett svarsalternativ.*

1. Jag går fortfarande på gymnasiet → Gå vidare till fråga 6
2. Jag gick ur gymnasiet med en examen
3. Jag gick ur gymnasiet *utan* en examen
4. Jag hoppade av gymnasiet utan att fullfölja programmet
5. Jag började inte på gymnasiet

Det handlar om Backdraft**6. Här kommer några frågor om Backdraft.**

Sätt en ring runt den siffran på skalan som stämmer bäst överens med styrkan i din åsikt. Siffran 1 betyder "Mycket dålig" och siffran 10 betyder "Mycket bra". Gränsen mellan dålig och bra går mellan siffrorna 5 och 6.

Vad tycker du om...	Mycket dålig				Varken eller				Mycket bra	
a. Informationen som du fick innan du började Backdraft?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b. Ledarnas kunskaper?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
c. Ledarnas bemötande?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
d. Kvaliteten på kursen?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
e. Kursens innehåll (Hjärt- och lunggräddning, trafikolycka, brand, vattenlivräddning med mera)?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

7. Här följer en rad påståenden att ta ställning till om vad Backdraft har betytt för dig.

Sätt ett kryss i en ruta efter varje påstående som markering för det svarsalternativ som stämmer bäst för dig.

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Tar delvis avstånd	Tar helt avstånd	Vet inte
a. På kursen träffade jag nya vänner som jag fortfarande har kontakt med.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
b. I ungdomsbrandkåren fanns det vuxna att prata med när jag ville.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
c. Jag kände mig ofta utanför.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
d. Jag upplever att jag har praktisk nytta av kursen.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
e. Kursen har påverkat mitt val av utbildning/yrke.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
f. Jag kommer inte ihåg så mycket från kursen.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
g. Kursen har stärkt min självkänsla.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
h. Kursen har gjort att jag i olika situationer har lätt för att ta ansvar.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
i. Kursen har ökat min riskmedvetenhet.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.
j. Jag har ett lågt förtroende för blåjussmyndigheterna.	☐ 1.	☐ 2.	☐ 3.	☐ 4.	☐ 5.

8. Här följer några påståenden om Backdraft i sin HELHET.

Sätt en ring runt den siffran på den stigande skalan som stämmer bäst överens med ditt helhetsintryck.

Siffran 1 betyder "Inte alls nöjd," och siffran 10 betyder "I högsta grad nöjd". Gränsen mellan att vara nöjd eller missnöjd går mellan siffrorna 5 och 6.

	Inte alls nöjd				Varken eller				I högsta grad nöjd	
a. Hur nöjd är du med Backdraft i sin helhet?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b. Hur väl uppfyllde Backdraft dina förväntningar?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

	Långt ifrån				Varken eller				Mycket nära	
c. Tänk dig en ungdomsbrandkår som är perfekt i alla avseenden. Hur nära eller långt ifrån kommer då Backdraft i Falköping?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Det handlar om dina värderingar

9. Här följer en rad påståenden om värderingar att ta ställning

Sätt en ring runt den siffran på den stigande skalan som stämmer bäst överens med din åsikt.

Siffran 1 betyder "Mycket oviktigt," och siffran 10 betyder "Mycket viktigt". Gränsen mellan att vara viktigt eller oviktigt går mellan siffrorna 5 och 6.

Hur viktigt är det för dig...	Mycket oviktigt				Varken eller					Mycket viktigt
a. Att hjälpa någon om de behöver det?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b. Att betala biljetten på buss eller tåg?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
c. Att kunna samarbeta med andra människor?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
d. Att inte skattefuska?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
e. Att ha en meningsfull fritid?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
f. Att ha ett jobb?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
g. Att lita på andra människor?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
h. Att inte använda narkotika?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
i. Att vara ställa upp för dem som har det sämre än en själv?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
j. Att följa lagar och regler?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

9. Här kan du tycka till om Backdraft.

Jag tycker: _____

Här är frågorna slut. Vi ber dig läsa igenom dem en gång till och se efter att alla frågor är besvarade.

Tack för dina svar! Dina svar är viktiga för Backdraft

Bilaga 3. Deltagarintervjuer

Bakgrund

Du kan väl börja med att berätta hur gammal du är och vad du gör just nu (studerar, jobbar...)?

När gick du Backdraft?

Vad gjorde att du blev intresserad av Backdraft?

Backdrafts genomförande

Backdraft består ju av 10 kurstillfällen. Vad var det bästa med Backdraft?

Vad var det sämsta eller svåraste med Backdraft?

Vad var det viktigaste du lärde sig genom att vara med i Backdraft?

Hur upplevde du relationen mellan er deltagare?

Hur upplevde du relationen mellan dig och ledarna?

Fick du det stöd och den uppmuntran som du behövde av ledarna? Berätta.

Nu när det gått lite tid sedan du vad med i Backdraft: är det något som du skulle vilja ändra på och i så fall vad?

Backdrafts betydelse

Jag tänkte att vi skulle prata lite om vad Backdraft betytt för dig på olika sätt. När du ser tillbaka på Backdraft vad har den betytt för dig:

När det gäller självkänsla, ansvarsförmåga, riskmedvetenhet?

När det gäller att få nya kompisar?

När det gäller samarbetsförmåga?

När det gäller studier och yrkesval?

När det gäller att klara olika påfrestningar i tillvaron?

När det gäller fritiden?

När det gäller synen på droger?

Utvecklingen av Backdraft?

Backdraft pågick ju under en termin. Hade ni någon återträff också och i så fall hur?

Om inte, skulle du velat ha någon återträff eller likande?

När du hade gått Backdraft så hade ju du mycket viktiga kunskaper om livräddning, brandsläckning med mera. Tog skolan eller Samhällsskydd Mellersta Skaraborg tillvara på dina kunskaper på något sätt efteråt?

Om inte, skulle du ha önskat det?

Övrigt

Avslutningsvis - vad skulle du/ni vilja tillägga om Backdraft, som jag inte frågat om?

Tidigare rapporter

Om inte annat anges är Anita Boij ensam författare till nedanstående rapporter.

Arbetsmiljö, kvalitetsarbete och organisationsförändringar

- *Församlingssamgånganden i Visby stift.* Utvärdering av klockares, ordförandes, kyrkoherdars och stiftslednings åsikter
- *Förslag om ett FoUU-arbete i formaliserad samverkan mellan folkhälsoenheten, hälso- och sjukvårdsförvaltningen samt socialförvaltningen i Gotlands kommun*
- *Kvalitetsarbete som nödvändighet.* Slutrapport från utvärderingen av det BRUK-baserade kvalitetsarbetet i förskola och grundskola, Vänersborgs kommun
- *Kvalitetsarbete som process eller tvång.* Delrapport 2 från utvärderingen av det BRUK-baserade kvalitetsarbetet inom förskola och grundskola i Vänersborg
- *Kvalitetsarbete i förskola och grundskola, Vänersborg.* Delrapport 1 av det påbörjade BRUK-baserade kvalitetsarbetet
- *Ljudmiljön inom förskolan.* Kartläggning av två förskolor i Skövde kommun inför ett pedagogiskt pilotprojekt
- *Missbruksvård i Lidköpings kommun.* Uppföljning av utredning, beviljade insatser och eftervård
- *Stöd till barn och familjer i Lidköpings kommun.* Uppföljning av utredning och beviljade insatser
- *Stöd till ungdomar i Lidköpings kommun.* Uppföljning av utredning och beviljade insatser
- *"Tillit och förtroende skapar samverkan".* Utvärdering av ledningsstrukturen för samverkan mellan kommuner och region i Västra Götaland
- *"Tillsammans blir vi starkare".* Utvärdering av FoU Fyrbodals
- *Unga i Skara som varken arbetar eller studerar.* Utvärdering av kommunens verksamhet för att förebygga och minska ungdomsarbetslösheten

Drogförebyggande arbete

- *Att arbeta tobakspreventivt med ungdomar.* Utvärdering av tre projekt som delvis finansierats av Statens folkhälsoinstitut
- *Compass.* Slutrapport från ett förebyggande skolprojekt. Anita Boij & Zelma Fors
- *Kunskapsförsörjning och samordning om tobak.* Utvärdering av ett projekt i Göteborgs stad
- *Projekt Oberoende.* Utvärdering av ett ANT-förebyggande projekt om samverkan mellan idéburna organisationer och kommuner
- *Tobaksfri grundskola – fem år senare.* Utvärdering av vad som finns kvar på skolorna av ett flerkomponentsprogram
- *Tobaksfri gymnasieskola.* Utvärdering av ett utvecklingsprojekt för framtagandet av ett flerkomponentsprogram
- *Tobakspreventiva insatser i mångkulturell miljö.* En intervjuundersökning om kunskap och attityder. (utgiven av Miljöförvaltningen, Göteborgs stad)
- *Tobaksfri skola 2.0.* Utvärdering av A Non Smoking Generations nationella implementerings- och metodprojekt
- *Tobaksprevention och invandrargrupper.* Utvärdering av ett fortsättningsprojekt i Göteborgs stad. (utgiven av Miljöförvaltningen, Göteborgs stad)
- *Ungdomars hälsa och drogvänor 2011.* Undersökning i Gullspång, Mariestad och Töreboda
- *Ungdomars hälsa och drogvänor i Vara 2009.* Undersökning bland niondeklassare
- *Ungdomars hälsa och drogvänor 2008.* En undersökning bland niondeklassare i sju kommuner i Skaraborg
- *Ungdomars hälsa och drogvänor.* En undersökning bland niondeklassare i sex kommuner i Skaraborg år 2002

Folkhälsa och miljö

- *Att göra barnkonventionen känd och använd i Götene kommun.* Utvärdering av ett utvecklingsarbete år 2010
- *En meningsfull ålderdom.* Undersökning i Skövde kommun av äldres tankar kring boende, omvårdnad och IT-teknologi
- *Folkhälsoakademin.* Utvärdering av ett samarbetsprojekt mellan Västra Götalandsregionen i Sverige och Zemgale planeringsregion i Lettland. Anita Boij med flera
- *Hälsofrämjande fysisk aktivitet.* Kartläggning av sådan verksamhet i grundskola och gymnasium på Gotland
- *Kraftsamling mot klamydia i Skaraborg.* Utvärdering av gymnasieelevernas uppfattningar
- *Kraftsamling mot klamydia i Trestadsområdet.* Utvärdering av gymnasieelevernas uppfattningar
- *Kultur- och fritidsvanor i Gullspångs kommun.* Undersökning av olika åldersgruppers vanor, intressen och hälsa
- *Skolmaten i Hjo, Mariestad, Skövde, Tibro och Töreboda år 2010*
- *Skolmaten i Hjo, Mariestad, Tibro och Töreboda år 2013*
- *Skolmaten i Karlsborg år 2015*
- *Skolmaten i Gullspång, Hjo, Mariestad, Tibro och Töreboda år 2016*
- *Vem vill satsa på biogas?* Utvärdering av ett nationellt projekt om biogasanläggningar på gårdsnivå
- *Äta för livet.* Undersökning av uppfattningar om skolmaten bland elever, lärare och föräldrar i Skövde kommun

Skola och utbildning

- *Att leva med både diabetes och celiaki.* Undersökning om familjernas livssituation och tankar kring en föräldrautbildning i Västra Götaland
- *Att stärka föräldraskapet.* Uppföljning av insatser riktade till föräldrar med barn i grundskolans år 7, Gotlands kommun
- *Barnmatsinformation på teckenspråk.* Utvärdering av en matutbildning för barndomsdöva föräldrar
- *Delutvärdering av Mateko.* En satsning för ökat användande av ekologiska livsmedel i storhushåll. Joacim Andersson & Anita Boij
- *Den nationella kampanjen Hitta stilen.* Utvärdering med ett elevperspektiv år 2008–2009
- *Föräldrautbildning om mat för överkänsliga barn.* Utvärdering av deltagares och projektlednings åsikter om utbildningen
- *Integrationsfrämjande konsumtionsutbildning.* Utvärdering av en utbildningsmodell för invandrade småbarnsfamiljer
- *Kognitivt pedagogiskt förhållningssätt.* Utbildningsprojekt för baspersonal inom hälso- och sjukvårdens psykiatri och kommunernas socialpsykiatri i Skaraborg. (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund FoU)
- *Livsstil och hälsa.* Utvärdering av ett pilotprojekt inriktat på elever, skolpersonal och föräldrar i grundskolans år 5–7
- *Matstart.* Utvärdering av en matutbildning för småbarnsföräldrar. Anita Boij & Agneta Zetterlund
- *Mindre Matsvinn.* Utvärdering av Hushållningssällskapets nationella projekt
- *Nyckelhälet på restaurang.* Utvärdering av restaurangchefers åsikter om Hushållningssällskapets nysatsning.
- *Smarta Matval.* Utvärdering av matutbildningar för småbarnsföräldrar samt personal i förskolan inom Uppsala län
- *Stödet till familjer med barn som har både diabetes och celiaki.* Undersökning om familjernas samhällsstöd och tankar kring en nationell föräldrautbildning
- *Vad betyder livsmedelsmärknigen?* Utvärdering av en regional försöksstudie för småbarnsföräldrar med invandrarbakgrund
- *Våga – Vinn.* Utvärdering av en kompetenssatsning i Karlsborgs kommun som finansierats av Socialstyrelsen

Socialtjänst, omsorg, omvårdnad och rehabilitering

- *Anhörigstöd i Skaraborg.* Utvärdering av ett samverkansprojekt mellan 15 kommuner, primärvård och sjukhus år 2006–2009. (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund Socialtjänst FoU)
- *Anhörigstödet i Falköping, Grästorp och Tidaholm.* Utvärdering av tre projekt år 2007–2009
- *Anhörigstöd i Hjo kommun.* Utvärdering av ett projekt år 2007 – 2009
- *Att få Chansen igen.* Slutrapport från utvärderingen av samverkansprojektet Chansen i Falköping
- *Boendetrappan i Mariestad och gemensamt Beroendecentrum för Mariestad, Töreboda och Gullspång.* Utvärdering av två projekt inom beroendevården år 2008–2010
- *Boendetrappan i Lidköping.* Utvärdering av en heltäckande vårdkedja för missbrukare på hemmaplan år 2006–2009. (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund FoU)
- *Bra bostäder för äldre i Lidköpings kommun.* Utvärdering av ett projekt finansierat av Hjälpmedelsinstitutet
- *Daglig verksamhet för personer med högfungerande autism.* Utvärdering av EU-projektet Black & White i Skövde. (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund FoU)
- *Den svåra konsten att utveckla vård och omsorg till demenssjuka.* Slututvärdering av ett projekt i Mölndals stad. (Utgiven av FoU Väst/GR)
- *”Det gynnar både barnen och området”.* Utvärdering av Studieförbundets verksamhet för utsatta grupper i Lidköping
- *Doris i fokus?* Kartläggning av hälsofrämjande insatser för barn till föräldrar med långvarigt försörjningsstöd i Skara kommun
- *Edvin i fokus.* Utvärdering av ett gemensamt arbete för barn och unga i Skara kommun
- *Fältverksamheten i Lidköping.* Utvärdering av olika intressenters åsikter och uppfattningar
- *Föräldrastöd i Fyrbodals kommun.* Utvärdering av Hälsoenkätens samverkansprojekt år 2007–2011
- *Kvinnofridsarbetet i Götene och Lidköpings kommuner.* Utvärdering av ett ettårigt utvecklingsprojekt
- *Livet blir bättre.* Utvärdering av verksamheten med personliga ombud i Skaraborg år 2002–2006. (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund FoU)
- *Medlingsverksamhet och stöd till unga brottsutsatta.* Utvärdering av en verksamhet och ett projekt i Västra Skaraborg
- *När minnet sviktar och stödbehoven ökar.* Delutvärdering av ett projekt om vård och omsorg för demenssjuka i Mölndals stad. (utgiven av FoU Väst/GR)
- *Projektet ”Hemmaplanslösningar i Götene kommun”.* Utvärdering år 2010–2011 (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund FoU)
- *”På väg” i Töreboda kommun.* Utvärdering av ett projekt inom äldreomsorgen. (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund FoU)
- *Salutogent nätverk i Skaraborg.* På väg till känsla av sammanhang? (utgiven av Skaraborgs Kommunalförbund FoU)
- *Samverkansmodell för samhällsorientering riktad till nyanlända i Fyrbodals kommun.* Utvärdering av ett interkommunalt utvecklingsprojekt
- *Stöd till personer med missbruk i Lidköpings kommun år 2015.* Utvärdering av förändringar och insatser fem år senare
- *Utveckling av spelberoendebehandling.* Utvärdering av ett projekt på Beroendecentrum, Mariestad
- *Äldres livssituation och behov av stöd.* Undersökning i Hjo kommun bland personer födda år 1928 eller tidigare
- *Äldres livssituation och behov av stöd i Karlsborgs kommun.* Undersökning bland personer födda år 1923 och 1928

Anita Boij är teologie doktor i religionssociologi. I olika anställningar har Anita Boij arbetat med att leda, ansvara för och genomföra utvärderingar, utredningar och undersökningar inom välfärdsområdet sedan 2002. Totalt har hon haft ett 140-tal uppdrag och skrivit motsvarande antal rapporter och PM. Uppdragen har haft olika omfattning i tidsåtgång, olika komplexitet och tidslängd. Uppdragen har skett på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Till uppdragsgivarna hör olika kommuner i Skaraborg, Göteborgs stad, Avesta kommun, Skaraborgs Kommunalförbund, Fyrbodals Kommunalförbund, FoU i Väst/GR, Hushållningssällskapet, A Non Smoking Generation, Kronobergs landsting, Region Gotland, Visby stift, Västra Götalandsregionens Folkhälsokommitté med flera.

Veta Mera Boij AB ägs och drivs av Erik Boij. Verksamheten inom välfärdsområdet bygger på kunskap och erfarenhet från 15 år. Företaget följer gällande regler om etik och självständighet som gäller för forskning och forskningssed. Företaget har ett brett kontaktnät av sakkunniga inom olika samhällsvetenskapliga områden samt närings- och arbetsliv.

VETA MERA

Boij AB

Organisationsnummer: 559042-4726
Innehar F-skattsedel

Anita Boij

Forskare & ansvarig Välfärdsområdet
0500-42 15 14, 0708-42 15 14
Skattegården 5 Hallum, 541 94 Skövde
E-post: anita@boij.net

En socialt ansvarstagande räddningstjänst

Sedan våren 2008 bedriver Samhällsskydd Mellersta Skaraborg ungdomsverksamheten Backdraft. Verksamheten utgår från en ungdomsbrandkårsanda med relationen i centrum där kunskaper och färdigheter ges i hjärtlungräddning, agerande vid brand- och trafikolycka, livräddning, att förebygga brand och olyckor samt kost och träning. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för ungdomar att må bra, bli trygga och självständiga individer och att därigenom förebygga ett utanförskap.

Resultaten i utvärderingen visar att verksamheten är mycket väl fungerande och uppnår sina mål. Backdraft uppnår verkligen sitt syfte att skapa bättre förutsättningar för ungdomar att må bra, bli trygga och självständiga individer och att därigenom förebygga ett utanförskap. Backdrafts arbetsmetod att genom en utbildning i brandkårsanda har skapat ett intresse från ungdomarnas sida att delta i utbildningen. Genom rekryteringsgruppens uttagning av deltagare sätts blandade grupper samman av flickor och pojkar, ungdomar med olika etnicitet, social bakgrund och personliga egenskaper. I och med att deltagare medverkat i utvärderingen från hela tiden som Backdraft funnits och att de äldsta var i åldrarna 23–24 år kan sägas att resultaten visar att Backdraft gjort tydliga avtryck i deltagarnas liv och främjat en positiv utveckling hos deltagarna.

Backdraft bidrar till att ungdomarna upplever sig som en del i samhället – ett innanförskap – där de vill bidra på olika sätt snarare än att de upplever ett utanförskap.

VETA MERA
Boij AB

ISBN 978-91-983473-1-9